O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV.№

Халқ сўзи

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган • E-mail: info@xs.uz • 2008 йил 6 декабрь, № 237 (4647) Шанба

2009 ЙИЛ — ҚИШЛОҚ ТАРАҚҚИЁТИ ВА ФАРОВОНЛИГИ ЙИЛИ

ВАТАНИМИЗНИНГ БОСҚИЧМА-БОСҚИЧ ВА БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШИНИ ТАЪМИНЛАШ — БИЗНИНГ ОЛИЙ МАҚСАДИМИЗ

БЕТИМСОЛ ЮТУҚЛАРИМИЗНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСИ

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 16 йиллиги муносабати билан 5 декабрь куни пойтахтимиздаги "Туркистон" саройида тантанали йиғилиш бўлиб ўтди. Унда давлат ва жамоат арбоблари, фан, маданият ва санъат намояндалари, пойтахт жамоатчилиги, мамлакатимизда фаолият юритаётган хорижий давлатларнинг элчихоналари ва халқаро ташкилотлар ваколатхоналари вакиллари иштирок этди.

Йиғилишни Тошкент шаҳар ҳокими А. Тўхтаев очди.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси янгради.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов йиғилишда маъруза қилди.

(Давоми 3-бетда).

Сарвар ЎРМОНОВ (ЎзА) олган суратлар.

Президент Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 16 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси

Ассалому алайкум, муҳтарам ватандошлар!

Хонимлар ва жаноблар!

Авваламбор, сиз, азизларни ва сизлар орқали бутун халқимизни қутлуғ байрам — Конституция куни билан чин қалбимдан самимий муборакбод этиб, барчангизга ўзимнинг юксак ҳурмат ва эҳтиромимни билдиришга ижозат бергайсиз.

Шу кунларда биз мамлакатимизнинг Асосий қонуни бўлмиш Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 16 йиллигини кенг нишонламоқдамиз.

Конституциямиз юртимизда демократик давлат қуриш, эркин бозор иқтисодиётини шакллантириш, инсон, унинг манфаатлари, ҳуқуқ ва эркинликлари олий қадрият ҳисобланадиган фуқаролик жамиятини барпо этиш бўйича энг муҳим тамойиллар, қоида ва меъёрларни ўзида мужассамлаштириб, жамиятимиз ҳаётининг асосий ҳуқуқий пойдевори бўлиб хизмат қилмоқда.

Шуни таъкидлаш зарурки, биз Конституциямизни қабул қилиш билан ўз умрини ўтаб бўлган, мафкуралашган, мустабид маъмурий-буйруқбозлик тизимидан бутунлай воз кечдик, мамлакатимизни ҳуқуқий-демократик ривожлантиришга қаратилган, халқимизнинг туб манфаатларига жавоб берадиган янги стратегияни аниқ белгилаб олдик.

Асосий қонунимизнинг негизини ташкил этадиган қоида ва талаблар асосида мамлакатимизни тубдан ислоҳ этиш ва модернизация қилишнинг ўзбек модели қабул қилинди. Бу моделнинг мазмун-моҳиятини ифода этадиган бешта асосий тамойил ҳозир ҳам ўз долзарблиги ва аҳамиятини йўқотмай келмоқда.

Бугун, вақт ўтиши билан, ҳаётнинг ўзи, мамлакатимиз эришаётган юксак марралар Конституциямизда мустаҳкамлаб қўйилган, халқимизнинг орзу-умидлари, бугунги ва келажак манфаатларига жавоб берадиган қоида ва принципларнинг нақадар тўғри эканини исботламоқда, десам, ўйлайманки, бу фикрга сизлар ҳам қўшиласиз.

Ўтган давр мобайнида халқимизнинг азму шижоати, фидокорона меҳнати билан кўлами ва чуқурлигига кўра ғоят улкан ютуқлар қўлга киритилди.

Бунинг тасдиғини авваламбор мамлакатимиз иқтисодий-ижтимоий тараққиётининг барқарор суръатларида, аҳоли фаровонлигининг изчил ва мунтазам ошиб бораётганида, қишлоқ ва шаҳарларимиз янада обод бўлиб, янгича қиёфа касб этаётганида, энг муҳими, юртимизда рўй бераётган демократик янгиланиш жараёнларида яққол кўриш мумкин.

Энг асосийси — одамларимизнинг руҳияти ва дунёқараши, ҳаётга, ўз меҳнатининг натижасига муносабати, жаҳонда ва ён-атрофда содир бўлаётган воқеа-ҳодисаларга дахлдорлик туйғуси тубдан ўзгармоқда. Уларнинг сиёсий фаоллиги, ўз фуқаролик бурчи ва масъулиятини англаш туйғуси кучайиб бормоқда.

Халқимизнинг айнан ана шундай ўсиб бораётган ижтимоий фаоллиги, унинг сиёсий ва ҳуқуқий тафаккурида юз бераётган чуқур ўзгаришлар юксалиб бориши билан мамлакатни ислоҳ қилиш бўйича биз танлаган моделнинг мантиқий давоми юртимизни демократик янгилаш учун янги вазифаларни, фуқароларимизнинг давлат бошқарувидаги ролини оширишни тақозо этмоқда.

Хусусан, бу мақсад-вазифаларни амалга ошириш йўлида давлатнинг ролини изчил равишда камайтириб бориш ва айни пайтда фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари — **маҳалланинг фаолият кўлами ҳамда ваколатларини кенгайтириш**, аҳоли турли қатлам ва гуруҳларининг туб манфаатларини ифодалайдиган ва ҳимоя қиладиган сиёсий ва ижтимоий институтлар, нодавлат, ноҳукумат тузилмалар ролини кучайтириш масалалари алоҳида аҳамият касб этади.

Ҳақиқатан ҳам, ана шундай олижаноб мақсадларга эришиш йўлида ҳеч шубҳасиз, маҳалланинг ўрни ва аҳамияти беқиёс эканини тушуниш, англаш қийин эмас, деб ўйлайман.

Бир вақтлар "Отанг — маҳалла, онанг — маҳалла", деган ибора бежиз пайдо бўлмаган ўзи.

Ўзингиз ўйланг, чуқурроқ қараганда, бугун сиёсий партиялар, нодавлат ва турли ижтимоий ҳаракат ва тузилмалар ҳақида гапирганда — айтинг, уларнинг **илдиз-томирлари маҳалла заминида ўсмайдими ўзи?**

Одам шулар ҳақида ўйлар экан, узоқ тарихимизда маҳалла, деган идоранинг ўзбек заминида пайдо бўлишида **ташаббускор, сабабчи бўлган аждод-авлодларимизга ҳар қанча таъзим қилса арзийди, албатта.**

Олдимизда турган мақсадларга эришишда, марказда ва жойларда давлат органларини шакллантиришда ана шундай тузилмаларнинг иштирокини янада кенгайтириш ва улар томонидан давлат бошқарув идоралари фаолияти устидан назоратнинг амалга оширилиши ўта муҳим ўрин тутади.

Лўнда қилиб айтганда, фуқаролик жамиятининг шакл-шамойилини жамиятимизнинг ранг-баранглигини тўлиқ ифода этадиган, ижтимоий-сиёсий, социал, маданий-маърифий ва профессионал ташкилот ва муассасаларни қамраб олган ҳамжамиятни ўзимизга тасаввур қиламиз.

Унинг асосий мақсад-муддаоси, миллати, дини, ирқи ва жинси, эътиқоди ва қарашларидан қатъи назар, шу давлатда яшаётган ҳар қайси инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоялаш ва ҳаётда уларнинг ўз салоҳиятини намоён қилиши учун барча имконият ва шароитларни яратиб беришдан иборатдир.

Давлат органлари ва сиёсий, ижтимоий, фуқаролик институтларининг ўзаро ҳамжиҳатлигига эришиш кўп жиҳатдан жамиятдаги турли ижтимоий келишмовчиликларнинг олдини олиш ҳамда мамлакатнинг изчил ва барқарор ривожланиши учун зарур шарт-шароитларни яратиб беради. Ўйлайманки, буни исботлаб ўтиришга ҳожат йўқ.

Бошқарувнинг том маънодаги демократик тизимига ўтиш кўп жиҳатдан ана шундай омилларга боғлиқдир. **Ҳокимиятнинг бюрократизм ва коррупция иллатларига берилиши ва одамларни сансоларликка ташлашни олдини олишнинг асосий чораси ҳам айнан мана шунда, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.**

Фуқаролик жамиятини шакллантириш — албатта, бу узоқ давом этадиган, узлуксиз ва мураккаб жараён бўлиб, бу мақсадга эришиш мамлакат ва жамиятни ислоҳ қилиш мақсадлари ва йўлининг тўғри танланганига, биринчи навбатда, одамларнинг онгу тафаккурида демократик ва либерал қадриятларнинг нақадар мустаҳкам ўрин олаётганига боғлиқ эканини барчамиз яхши англаймиз, деб ўйлайман.

Энг муҳими, ислоҳотларнинг асосий субъекти бўлмиш инсон мамлакатда амалга оширилаётган ўзгариш ва янгиланишларнинг зарурлигига, улардан аниқ манфаат топишига ўз ҳаётий тажрибаси мисолида ишонч ҳосил қилиши зарур.

Юртимизда замонавий демократик давлат ва жамият қуриш бўйича Конституциямизда белгилаб берилган мақсад ва вазифаларни амалга ошириш борасида эришилган муҳим натижаларни муносиб баҳолар эканмиз, бир фикрни алоҳида таъкидламоқчиман.

Бугунги кунда демократик ислоҳотлар ва жамиятни либераллаштиришни изчил ва босқичма-босқич давом эттириш ҳамда чуқурлаштириш жараёни ўзининг аниқ ва равшан марраларига эга бўлиб, ҳаётимизда бошланган туб ўзгаришлар албатта ўз мантиқий якунига етказилади, деб айтиш учун барча асосларимиз бор.

Бу — бизнинг келажагимиз, келажагимиздан эса биз ҳеч қачон қайтмаймиз.

Азиз юртдошлар!

Бугунги имкониятдан фойдаланиб, ҳозирги пайтда энг муҳим ва долзарб бўлиб турган масала — жаҳон миқёсидаги молиявий инқироз ва унинг мамлакатимизга таъсири хусусида қисқача тўхталиб ўтиш зарур, деб ҳисоблайман.

(Давоми 2-бетда).

ВАТАННИНГ ЮКСАК МУКОФОТЛАРИ ТОПШИРИЛДИ

Халқимизнинг байрамлари ичида энг улуғ ва энг азизи, шубҳасиз, Мустақиллик байрамидир. Анъанага кўра, ана шу улуғ байрам арафасида Президентимиз Ислом Каримовнинг фармонлари билан эл-юрт равнақи йўлида фидокорона меҳнат қилиб, мамлакатимиз ободлиги ва халқимиз фаровонлигига улкан ҳисса қўшган бир гуруҳ юртдошларимиз Ватанимизнинг юксак мукофотлари билан тақдирланади.

Оқсарой қароргоҳида 5 декабрь куни Ватанимизнинг юксак мукофотларини тантанали равишда топшириш маросими бўлди.

— Аввало, мана шу муҳташам залда тўпланиб турган сиз, азизларни Конституция куни билан табриклашдан, сизларга ўзимнинг самимий ҳурматимни билдиришдан хурсанд эканимни изҳор этмоқчиман, — деди Президент Ислом Каримов. — Бугун биз Ватанимизнинг равнақ топиши, орзу-умидларимизни амалга ошириш, эл-юртимизни янада обод, ҳаётимизни фаровон қилиш йўлида ўзининг жонкуяр меҳнати ва фидойилиги билан халқимизнинг ҳурмат-эътиборига сазовор бўлган сиз, азизларга давлатимизнинг муносиб мукофот ва унвонларини топшириш муносабати билан мана шу ҳашаматли залда тўпландик.

Барчангиз яхши хабардорсиз, мамлакатимиз охирги даврда, айниқса, оғир келган 2008 йилда бошидан қандай қийинчиликларни кечираётган бўлмасин — бу қишнинг ниҳоятда совуқ келиши, қишлоқ хўжалигида юз берган сув танқислиги ва қурғоқчилик бўладими, бугун жаҳон миқёсида тобора авж олиб бораётган молиявий инқирознинг салбий таъсирини енгиш бўладими ва бошқа қийинчилик ва муаммоларга бардош бериб, эл-юртимиз шундай мураккаб шароитда ҳам иқтисодиётимизнинг барқарор суръатлар билан ўсиши ва аҳолимизнинг ҳаёт даражасини юксалтиришга, халқаро майдонда ўз обрў ва нуфузини оширишга эришмоқда.

Мамлакатимизда халқимизнинг фидокорона меҳнати эвазига қўлга киритилаётган марралар, амалга оширилаётган ислоҳотлар натижасида бўлаётган катта ижобий ўзгаришларни, қишлоқ ва шаҳарларимизнинг тубдан ўзгараётган қиёфасини кузатмасдан ва сезмасдан бўлмайди, албатта.

Эл-юртимиз ҳаётида намоён бўлаётган энг сезиларли ўзгаришлар ҳақида сўз юритганда, мен аввало, одамларимизнинг, халқимизнинг тобора юксалиб бораётган дунёқараши, сиёсий ва ижтимоий фаоллиги, ўз ҳаёти ва меҳнатига онгли қараши, фуқаролик ва юртпарварлик масъулияти ошиб боришига алоҳида эътибор берган бўлардим, — деди Ислом Каримов. — Бошқаларнинг ҳавасини тортадиган бундай ўзгаришлар, қандай йўналиш ва соҳани олманг, уларнинг барчаси — ишлаб чиқариш тармоқларида, илм-фан, маданият, тиббиёт ва таълим-тарбия тизимида, юртимиз тинчлиги ва чегараларимиз дахлсизлигини сақлаш каби кўплаб жабҳаларда аввало биз олиб бораётган ислоҳотларнинг амалий натижаси, бугун биз кечираётган замоннинг яққол намунаси ва намойишидир.

Бугун мана шу залда тўпланганлар халқимизнинг муносиб фарзандлари, вакиллари бўлиб, ҳеч шубҳасиз, аввало ўзининг ҳалол ва фидокорона меҳнати билан бошқаларга ўрнак бўлиб, мамлакатимизнинг тараққий топишига, ҳаётимизнинг тез суръатлар билан ўзгариб, юксалиб боришига, эришаётган ютуқларимизга катта ҳисса қўшиб келаётган, ҳар қанча ҳурмат ва эътиборга сазовор инсонлар, десам, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Айни вақтда ерга, ўз ишига қалбини, меҳрини бериб яшаётган заҳматкаш деҳқонларимиз ва ишчиларимизга, таълим-тарбия ва тиббиёт, маданият ва санъат соҳалари фидойиларига, маънавий ҳаётимиз таянчи бўлган зиёлиларимиз намояндаларига, мард ва жасур ҳарбийларимизга, ҳуқуқ-тартибот ва хавфсизлик идоралари ходимларига, жамиятимизнинг ҳал қилувчи кучига айланиб бораётган навқирон ёшларимизга, сиз азизларга — барча-барчангизга фидокорона меҳнатингиз учун яна бир бор Ватанимиз, халқимиз номидан миннатдорлик билдириш, раҳмат айтишни ўзимнинг шарафли бурчим деб биламан.

Мамлакатимиз раҳбари давлат мукофотларини тантанали равишда топширди.

— Фурсатдан фойдаланиб, шу кунларда ҳудуд ва минтақаларимизда юксак мукофотлар топширилаётган барча юртдошларимизни ҳам ўзимнинг энг яқин қадрдонларим каби ғойибона бағримга босиб, «Доимо соғ-омон, бахтли бўлинг, азизларим!» деб чин қалбимдан табриклайман, — деди Президентимиз. — Аввало, сизларга, барчангизга ярашиб турган, Ватанимизнинг юксак ҳурмати ва ишончининг рамзи бўлган мана шу унвон, орден ва медаллар ҳаммангизга буюрсин. Нафақат ўзларингиз, айни пайтда оила аъзоларингиз, яқинларингиз, ёру биродарларингизга сиз билан ғурурланиб, фахрланиб юришга доим асос бўлсин, барчангизга куч-қувват ва хурсандчилик берсин. Она юрти равнақи ва юксалишига, халқимизнинг энг эзгу орзу-ниятларининг ушалишига, Ватанимизнинг янада ривож топишига ўз меҳнатини, ўз муносиб ҳиссасини қўшган сиздек инсонлар ҳеч қачон кам бўлмасин. Оллоҳнинг ўзи халқимизни асрасин, доимо омадини, бахтини берсин. Барчангизга сиҳат-саломатлик, бахту саодат, хонадонларингизга файзу барака тилайман.

Тақдирланганлар номидан сўзга чиққан Ўзбекистон Қаҳрамони, Андижон вилояти, Олтинкўл туманидаги «Олтинкўл водий гулшани» фермер хўжалиги раҳбари Сиёсатхон Абдуллаева, «Фидокорона хизматлари учун» ордени соҳиби, Академик ва халқ бадиий жамоалари дирекцияси хонандаси Ғуломжон Ёқубов, Ўзбекистон Республикаси халқ артисти, Бердақ номидаги Қорақалпоғистон давлат мусиқий театри актёри Турсингул Қайибназарова, Ўзбекистон Республикаси халқ ўқитувчиси, Тошкент шаҳар, Шайхонтоҳур туманидаги 40-умумий ўрта таълим мактабининг математика ва информатика фанлари бўйича ўқитувчиси Турғун Азларов, Ўзбекистон Ресепубликасида хизмат кўрсатган спорт устози, «Севинч» аёллар футзал жамоаси бош мураббийи Владислав Хан, «Фидокорона хизматлари учун» ордени соҳиби, Тошкент педиатрия тиббиёт институти ҳузуридаги Юнусобод академик лицейи директори Ортиқбой Эшонқулов, «Эл-юрт ҳурмати» ордени соҳиби, «Жиззах овози» газетаси бош муҳаррири Акрам Иномов, «Буюк хизматлари учун» ордени соҳибаси, Тошкент давлат шарқшунослик институти профессори Суйима Ғаниева ушбу мукофотлар бундан буён Ватан равнақи, халқ фаровонлиги йўлидаги фидокорона меҳнатни янада юқори суръат ва шижоат билан давом эттиришга ундашини, янгидан-янги марраларни эгаллашга илҳомлантиришини таъкидладилар, юксак эътибори учун давлатимиз раҳбарига самимий миннатдорлик билдирдилар.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ СЕНАТИНИНГ ЎН ОЛТИНЧИ ЯЛПИ МАЖЛИСИ ТЎҒРИСИДА

АХБОРОТ

5 декабрь куни Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг ўн олтинчи ялпи мажлиси ўз ишини давом эттирди.

Парламент юқори палатаси аъзолари ялпи мажлиснинг иккинчи кунини мамлакатимизнинг халқаро ҳамкорлигига тааллуқли бир қатор ҳуқуқий ҳужжатларни кўриб чиқишдан бошладилар. «Ўзбекистон Республикасининг Фуқаровий ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисидаги Халқаро пактга доир, ўлим жазосини бекор қилишга қаратилган Иккинчи факультатив Протоколга (Нью-Йорк, 1989 йил 15 декабрь) қўшилиши ҳақида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни шулар жумласидандир.

Қонунни муҳокама қилиш асносида таъкидландики, мамлакатимизда суд-ҳуқуқ тизимини либераллаштириш, шу жумладан, жиноий жазолар тизимини либераллаштириш юзасидан ўтказилаётган теран ва тизимли ислоҳотлар, шунингдек, ишни судда кўриш процессида инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари давлат томонидан ҳимоя қилинишини таъминлашга доир чора-тадбирлар, қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқининг судларга ўтказилиши ва шу сингари ишлар мамлакатни демократик янгилаш ҳамда модернизациялаш юзасидан Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов раҳбарлиги остида амалга оширилаётган кўламдор ишларнинг муҳим таркибий қисмидир.

Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан Ўзбекистонда ўлим жазосини бекор қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари қабул қилинганлиги мамлакатимизда ва умуман бутун дунёда алоҳида эътиборга ноил бўлди. Суд-ҳуқуқ тизими инсон ҳуқуқларига, унинг манфаатлари ва эркинликларига риоя этилишининг ишончли кафолатига айланиб бормоқда.

Мажлисда қайд этиб ўтилганидек, жиноят, жиноят-процессуал қонун ҳужжатлари, ўлим жазоси бекор қилиниши муносабати билан Ўзбекистон қабул қилган қонунлар бу соҳадаги умумэътироф этилган халқаро-ҳуқуқий нормаларга батамом мос ва мувофиқдир. Шу муносабат билан Иккинчи факультатив Протоколга қўшилиш мамлакатимизнинг суд-ҳуқуқ тизимида инсон ҳуқуқлари ва

эркинликлари пухта ҳамда ишончли ҳимоя қилинишини таъминловчи самарали ҳуқуқий механизмларни яратишга қаратилган йўли ўзгармас эканлигининг яна бир карра тасдиғидир.

(Давоми 3-бетда).

ВАТАНИМИЗНИНГ БОСҚИЧМА-БОСҚИЧ ВА БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШИНИ ТАЪМИНЛАШ – БИЗНИНГ ОЛИЙ МАҚСАДИМИЗ

Президент Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 16 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси

(Давоми. Боши 1-бетда).

Аввало, жаҳон молиявий инқирози ҳақида.

Бу инқироз Америка Қўшма Штатларида ипотекали кредитлаш тизимида рўй берган танглик ҳолатидан бошланди. Сўнгра бу жараённинг миқёси кенгайиб, йирик банклар ва молиявий тузилмаларнинг ликвидлик, яъни тўлов қобилияти заифлашиб, молиявий инқирозга айланиб кетди.

Дунёнинг етакчи фонд бозорларида энг йирик компаниялар индекслари ва акцияларнинг бозор қиймати ҳалокатли даражада тушиб кетишига олиб келди.

Буларнинг барчаси, ўз навбатида, кўплаб мамлакатларда ишлаб чиқариш ва иқтисодий ўсиш суръатларининг кескин пасайиб кетиши билан боғлиқ ишсизлик ва бошқа салбий оқибатларни келтириб чиқарди.

Ҳозирги вақтда бир қатор етакчи таҳлил ва экспертлик марказлари глобал молиявий инқироз ҳолатини ва унинг юз бериши мумкин бўлган оқибатларига доир материалларни ўрганиш ва умумлаштириш натижасида қуйидаги хулосаларга келмоқда.

Биринчидан, молия-банк тизимидаги инқироз жараёнлари деярли бутун дунёни қамраб олаётгани, рецессия ва иқтисодий пасайишнинг муқаррарлиги, инвестициявий фаоллик кўламининг чекланиши, талаб ва халқаро савдо ҳажмининг камайиши, шунингдек, жаҳоннинг кўплаб мамлакатларига таъсир кўрсатадиган жиддий ижтимоий талафотлар содир бўлиши мумкинлиги ўз тасдиғини топмоқда.

Иккинчидан, авж олиб бораётган глобал молиявий инқироз жаҳон молия-банк тизимида жиддий нуқсонлар мавжудлиги ва ушбу тизимни тубдан ислоҳ қилиш зарурлигини кўрсатди.

Айни вақтда бу инқироз асосан ўз корпоратив манфаатларини кўзлаб иш юритиб келган, кредит ва қимматбаҳо қоғозлар бозорларида турли спекулятив амалиётларга берилиб кетган банклар фаолияти устидан етарли даражада назорат йўқлигини ҳам тасдиқлади.

Учинчидан, молиявий-иқтисодий инқирознинг ҳар қайси давлатдаги миқёси, кўлами ва оқибатлари қандай бўлиши кўп жиҳатдан бир қанча омиллардан келиб чиқади.

Яъни, бу аввало, ана шу давлатнинг молия-валюта тизими нечоғлик мустаҳкам эканига, миллий кредит институтларининг қай даражада капиталлашуви ва ликвидлиги (тўлов имконига), уларнинг чет эл ва корпоратив банк тузилмаларига қанчалик қарам эканига, шунингдек, олтин-валюта захирасининг ҳажми, хорижий кредиторларни қайтариш қобилияти ва пировард натижада — мамлакат иқтисодиётининг барқарорлик, диверсификация ва рақобатга бардошлик даражасига боғлиқ.

Тўртинчидан, жаҳон молиявий инқирозидан имкон қадар тез чиқиш, унинг оқибатларини енгиллаштириш кўп жиҳатдан ҳар қайси давлат доирасида ва умуман, дунё ҳамжамияти миқёсида қабул қилинаётган чора-тадбирларнинг қанчалик самарадорлигига, уларнинг бир-бири билан уйғунлигига боғлиқ.

Шу йил ноябрь ойида Вашингтонда, жаҳон ялпи маҳсулотининг 85 фоизини ишлаб чиқарадиган 20 та йирик давлат иштирокида бўлиб ўтган саммит глобал молиявий инқирознинг кўлами тобора кенгайиб бораётганини тасдиқлади.

Ушбу саммитда бўлиб ўтган муҳокамалар шуни кўрсатдики, бугун жаҳон молиявий инқирозининг олдини олиш ҳақида сўз бораётгани йўқ, балки ундан қандай қилиб чиқиш йўллари изланмоқда, холос. Яъни, бу масалада вазият шу даражага етдики, энди аввалги марраларга қайтиш ҳақида сўз юритишга асос йўқ.

Муҳокамаларда инқирозни келтириб чиқарган сабаблар таҳлили бўйича саммит иштирокчиларининг ягона ёндашувга эга эмаслиги, шу боис ушбу глобал молиявий инқирознинг жиддий ва узоқ давом этадиган оқибатларини бартараф этиш юзасидан умумий ва самарали дастур ишлаб чиқиш ҳақида гапиришга ҳали эрта экани аён бўлди.

Шу билан бирга, мазкур саммитнинг бўлиб ўтгани, унда жаҳон молия инқирози билан боғлиқ муаммолар ва вужудга келган вазият муҳокама қилинганининг ўзи умид уйғотадиган ижобий ҳол экани шубҳасиз.

Ҳурматли дўстлар!

Жаҳон молиявий инқирозининг ҳар бир мамлакатга таъсири, ундан кўриладиган зарарнинг даражаси ва кўлами биринчи навбатда шу давлатнинг молиявий-иқтисодий ва банк тизимларининг нечоғлик барқарор ва ишончли эканига, уларнинг ҳимоя механизмлари қанчалик кучли эканига боғлиқлигини исботлашга ҳожат йўқ, деб ўйлайман.

Ўзбекистонда қабул қилинган ва амалда ўзини тўлиқ оқлаган ислоҳотлар ва модернизациялашнинг ўзига хос моделидан келиб чиқадиган принциплар ва мақсадли вазифалар ҳақида сўз борганда, бир фикрни алоҳида таъкидлашни истардим.

Биз иқтисодий ислоҳотларни ўтказишда узоқ ва давомли миллий манфаатларимизни кўзда тутган ҳолда, "шок терапияси" деб аталган усулларни бизга четдан туриб киритишга қаратилган уринишлар ва бозор иқтисодиёти ўзини ўзи тартибга солади, деган ўта жўн ва алдамчи тасаввурлардан ўз вақтида воз кеча олдик.

Маъмурий-буйруқбозлик тизимидан бошқарувнинг бозор тизимига ўтиш жараёнида тадрижий ёндашувни, **«Янги уй қурмасдан туриб, эскисини бузманг» деган ҳаётий тамойилга таянган ҳолда, ислоҳотларни изчил ва босқичма-босқич амалга ошириш йўлини танладик.**

Энг муҳими, парокандалик ва бошбошдоқлик таъсирига тушиб қолмаслик учун ўтиш даврида айнан **давлат бош ислоҳотчи сифатида масъулиятни ўз зиммасига олиши зарурлигини биз ўзимизга аниқ белгилаб олдик.**

Мамлакатимизнинг узоқ ва давомли манфаатлари тақозо этган ҳолатларда ва кескин вазиятлардан чиқиш, улар туғдирадиган муаммоларни ҳал этиш зарур бўлганда иқтисодиётда давлат томонидан бошқарув усуллари қўлланди ва бундай ёндашув охир-оқибатда ўзини тўла оқлади.

Биз танлаган тараққиёт модели, мамлакатни ислоҳ этиш, модернизациялаш, техник ва технологик янгилаш, иқтисодиётни диверсификация қилиш бўйича амалга оширилаётган пухта ўйланган сиёсат бугунги кунда ўз самарасини бермоқда, деб айтишга барча асосларимиз бор. **Ва бу сиёсат юртимизни турли салбий жараёнлар ва инқирозлар таъсиридан сақлайдиган мустаҳкам ва ишончли ҳимоя воситаси бўлиб хизмат қилмоқда.**

Шу ўринда, Ўзбекистонда молиявий-иқтисодий, бюджет, банк-кредит тизими, шунингдек, иқтисодиётнинг реал сектори корхоналари ва тармоқларининг барқарор ҳамда узлуксиз ишлашини таъминлаш учун етарли даражада мустаҳкам захиралар яратилганини ва зарур ресурслар базаси мавжуд эканини таъкидлаш жоиз.

Айрим мисолларга тўхталиб ўтсам.

Ҳеч кимга сир эмаски, бугун кенг кўламда тарқалиб бораётган жаҳон молиявий инқирозининг асосий сабабларидан бири — бу банклар ликвидлиги, яъни тўлов қобилиятининг заифлиги билан боғлиқ муаммонинг кескинлашуви, кредит бозоридаги танглик, содда қилиб айтганда, пул маблағларининг етишмаслиги билан изоҳланади.

Кейинги йилларда республикамизда банкларнинг капиталлашув даражасини ошириш борасида бир қатор тизимли ишлар амалга оширилди.

Бу эса мамлакатимиз банк тизимининг асосини ташкил этадиган Миллий банк, Халқ банки, Саноатқурилишбанк ва Микрокредит банкларининг, шунингдек, Асакабанк, Пахтабанк, Ғаллабанк каби тижорат банкларининг капитал базасини ва ликвидлигини, яъни тўлов ва кредит бериш салоҳиятини тубдан ошириш имконини берди.

Кўрилаётган чора-тадбирлар натижасида фақат 2008 йил давомида республика тижорат банклари жами капиталининг тўртдан уч қисмини ўзида бирлаштирган саккизта етакчи тижорат банкининг умумий капитали ҳажми 42 фоизга ошди ва бу кўрсаткич 2010 йилгача икки баробар ортади.

Тижорат банкларининг активлари миқдори, «Фуқароларнинг банклардаги омонатларини ҳимоялаш кафолатлари тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ шаклланган захираларни ҳисобга олган ҳолда, 13 триллион 360 миллиард сўмдан ошади.

Бу аҳоли ва хўжалик юритувчи субъектларнинг жалб қилинган депозитлари ҳажмидан тахминан 2,4 баробар кўп демакдир.

Банк активлари ҳажмининг сезиларли даражада ошганини ҳисобга олиб, бугунги кунда республикамизда аҳолининг банклардаги барча депозитларини давлат томонидан юз фоиз кафолатлаш таъминланмоқда.

Шу борада 2006 йилда ташкил этилган Микрокредитбанкнинг фаолияти хусусида алоҳида тўхталмоқчиман.

Мамлакатимиз ҳудудларида 78 та филиали ва 270 дан зиёд минибанки фаолият кўрсатаётган мазкур банк кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик тармоғини кредитлар билан таъминлашга хизмат қилмоқда.

Ўтган икки йил давомида ушбу банк активлари миқдори 3,5 баробар, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни кредитлаш ҳажми 4 баробарга ошди ва бу мақсадларга 150 миллиард сўмдан ортиқ маблағ йўналтирилди.

Яқинда Президент фармони асосида Микрокредитбанк устав жамғармасини 72 миллиард сўмга ошириш ва унинг ҳажмини 150 миллиард сўмга етказиш ҳақида қарор қабул қилинди.

Мен тўхталмоқчи бўлган яна бир масала — ташқи қарз ва уни узиш муаммолари билан боғлиқ.

Шуни айтиш керакки, кўплаб давлатларнинг ташқи қарз масаласидаги пухта ўйланмаган сиёсати уларнинг иқтисодиётини заиф, ташқи омилларга қарам, хатарли вазиятлар олдида ҳимоясиз ва ночор аҳволга солиб қўйганини кўриш, кузатиш қийин эмас.

Ўзбекистон ўзининг мустақил тараққиёти даврида қисқа муддатли спекулятив кредитлардан воз кечиб, чет эл инвестицияларини узоқ муддатли ва имтиёзли фоиз ставкалари бўйича жалб этиш тамойилига доимо амал қилиб келмоқда.

Шуни ҳам қайд этишни истардимки, қарзни ўз вақтида қайтара олишга қатъий ишончимиз ва кафолатимиз бўлмаган пайтларда муайян лойиҳаларни кредитлаш бўйича айрим таклифлардан воз кечган ҳолатларимиз ҳам бўлди.

Бугунги кунда Ўзбекистоннинг умумий ташқи қарзи ялпи ички маҳсулот ҳажмининг 13,3 фоизини ташкил этади ва экспорт ҳажмининг 31 фоизидан ошмайди. Бу халқаро мезонларга кўра, ҳар жиҳатдан мақбул ҳолат, деб баҳоланади.

Тижорат банкларимизнинг ташқи мажбуриятлар бўйича тўловларининг ҳолати ва ҳажми масаласи бўйича сўз юритганда ҳеч қандай хавотирга ўрин йўқ. Бу ҳам республикамиз банк тизими жаҳон молиявий инқирозининг салбий таъсири ва оқибатларидан ишончли тарзда ҳимояланганини кўрсатади.

Ўзбекистон ўзининг ишончли ва тўлов қобилиятига эга ҳамкор эканини, мамлакатимизда чет эл сармоясини жалб этиш бўйича ҳар томонлама қулай шарт-шароитлар яратилганини амалда исботламоқда.

Сўнгги икки йил давомида ўзлаштирилган чет эл инвестициялари ҳажми 2,5 баробардан кўпроқ ошганининг ўзи ҳам буни тасдиқлаб турибди.

Жорий йил охиригача 1,5 миллиард АҚШ доллари миқдорида хорижий инвестициялар ўзлаштирилади, шу жумладан, уларнинг 70 фоизини тўғридан-тўғри жалб қилинадиган инвестициялар ташкил этади.

2009 йилда Инвестиция дастурини амалга ошириш доирасида 1,8 миллиард АҚШ долларидан ортиқ хорижий инвестицияларни ўзлаштириш кўзда тутилмоқда. Уларнинг тахминан тўртдан уч қисми тўғридан-тўғри жалб этиладиган инвестициялардир.

Умуман, 2009 йилда мамлакат иқтисодиётига киритиладиган хорижий ва ички инвестицияларни ҳисобга олганда, капитал қўйилмаларнинг умумий ҳажми мамлакатимиз ялпи ички маҳсулотининг камида 25 фоизини ташкил этади.

Энди аҳолининг иш ҳақи ва даромадларини изчил ва олдиндан ошириб бориш ҳамда истеъмол бозорида нархлар индексининг асоссиз тарзда ўсишининг олдини олишга доир чора-тадбирлар хусусида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Жорий йилнинг 11 ойи давомида мамлакатимизда инфляция даражаси 6,6 фоизни ташкил этди, умуман, йил давомида бу кўрсаткич 8 фоиздан ёки 2008 йил прогноз кўрсаткичларидан ошмайди.

Бюджет соҳаси ходимларининг ўртача иш ҳақи 2008 йилда 51 фоизга, хўжалик субъектларини ҳисобга олган ҳолда эса, 47 фоизга ортади.

Шу тариқа кейинги икки йил давомида, яъни 2007-2008 йилларда мамлакатимизда ўртача иш ҳақининг 2 баробардан зиёдроқ ўсишига эришамиз.

Бу эса эл-юртимизнинг фаровонлигини юксалтириш, аҳолининг харид қобилиятини оширишни кўзда тутадиган энг муҳим устувор мақсадларимизга тўла мос келади.

Муҳтарам ватандошлар!

Табиийки, юқорида келтирилган мисол ва рақамлардан тобора чуқурлашиб бораётган жаҳон молиявий инқирози мамлакатимизга таъсир кўрсатмайди, бизни четлаб ўтади, деган хулоса чиқармаслик керак. Масалани бундай тушуниш ўта соддалик, айтиш мумкинки, кечириб бўлмас хато бўлур эди.

Барчамиз бир ҳақиқатни англаб етишимиз лозим — Ўзбекистон бугун халқаро ҳамжамиятнинг ва глобал молиявий-иқтисодий бозорнинг ажралмас таркибий қисми ҳисобланади.

Бунинг тасдиғини ташқи дунё билан алоқаларимиз тобора кенгайиб бораётганида, тараққий топган етакчи давлатлар кўмагида иқтисодиёт тармоқларини ривожлантириш, модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш бўйича дастурларнинг амалга оширилаётганида, Ўзбекистоннинг халқаро савдо тизимига интеграциялашувида, маҳсулот ва товарлар импорти ва экспортининг ўсиб боришида ва бошқа мисолларда яққол кўришимиз мумкин.

Шу боис глобал молиявий инқироз ва биринчи навбатда унинг оқибатлари иқтисодиётимизнинг ривожланиши ва самарадорлик ҳолатларига таъсир этаётганидан кўз юмиб бўлмайди.

Жаҳон бозорида талабнинг пасайиб бориши оқибатида Ўзбекистон экспорт қиладиган қимматбаҳо ва рангли металлар, пахта, уран, нефть маҳсулотлари, минерал ўғитлар ва бошқа маҳсулотларнинг нархи тушиб бормоқда.

Бу эса, ўз навбатида, хўжалик юритувчи субъектлар ва инвесторларнинг экспортдан оладиган тушумлари камайишига олиб келади.

Уларнинг фойда кўришига ва ишлаб чиқариш рентабеллигига, охир-оқибатда эса макроиқтисодий кўрсаткичларимизнинг ўсиш суръатлари ва иқтисодиётимизнинг бошқа томонларига салбий таъсир этади.

Шубҳа йўқ, жаҳон молиявий инқирозининг таъсирини камайтириш ва унинг оқибатларини бартараф этиш учун бизда барча зарур шарт-шароитлар мавжуд.

Авваламбор бунинг кафолати — кейинги давр мобайнида мамлакатимизнинг иқтисодий ва молиявий салоҳиятининг пухта пойдеворини, молия-банк тизимининг ишончли бошқарув механизмларини ўз вақтида шакллантириб ва мустаҳкамлаб олганимиз бунга асос бўлиб хизмат қилиши муқаррар.

Республика Президентининг яқинда қабул қилинган фармони билан жаҳон молия инқирозининг оқибатларига қарши кураш йўлида банк ва молия тузилмаларига қўшимча ёрдам бериш, иқтисодиётнинг реал сектори корхона ва компанияларининг фаоллигини кучайтириш ва рағбатлантиришга қаратилган чора-тадбирларни ишга солиш кўзда тутилган.

Бир сўз билан айтганда, мамлакатимизда глобал инқирознинг оқибатларини, бугунги ва эртанги кутиладиган таъсирини ҳисобга олган ҳолда, қатъий, ҳар томонлама ўйланган кенг кўламли лойиҳалар бугун амалга оширилмоқда.

Албатта, мамлакатимизда бундай чора-тадбирлар татбиқ қилиниши билан бир қаторда бу жиддий синовни енгиш, ҳеч шубҳасиз, кўп жиҳатдан ҳаммамиздан аввало масъулиятимизни теран ҳис қилишни, барча имконият ва ресурсларимизни ишга солишни талаб қилади.

Буни ҳаммамиз чуқур англаб олишимизни истардим.

Ҳурматли юртдошлар!

Бундан бир йил муқаддам мана шу муҳташам залда сизлар билан бамаслаҳат 2008 йилни юртимизда "Ёшлар йили" деб эълон қилган эдик.

Бу қароримизнинг маъно-мазмуни ва асосий мақсадлари ҳақида гапирганда, авваламбор униб-ўсиб келаётган фарзандларимизга янада кенг йўл очиб бериш, уларнинг соғлом ва баркамол бўлиб вояга етиши, замонавий билим ва тараққиёт чўққиларини эгаллаши, ўз қобилият ва имкониятларини, куч-қувватини намоён этиши учун давлатимиз, жамиятимиз томонидан шароит туғдириш, ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини тўлиқ таъминлаш, бир сўз билан айтганда, навқирон авлодни биз қураётган янги жамиятнинг ҳал қилувчи кучига айлантириш вазифаси қўйилгани барчамизга яхши маълум.

"Ёшлар йили"га бағишлаб ишлаб чиқилган махсус давлат дастури ва шу асосда бажараётган амалий ишларимиз истиқлолимизнинг дастлабки кунларидан бошлаб Ўзбекистонда олиб борилаётган давлат ва ижтимоий сиёсатимизда ёшларга берилаётган эътиборни янада кенгайтириш ва кучайтириш учун янги имкониятларни сафарбар қилишга қаратилди.

Шу масалага доир кенг кўламли чора-тадбирларни амалга ошириш учун биринчи навбатда моддий ва молиявий манбалар, масъул идора ва ташкилотлар, тегишли ижрочилар аниқ белгилаб олинди.

Дастурнинг бажарилишини назорат қилиш вазифаси марказда республика комиссиясига, Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлар бўйича эса махсус ҳудудий комиссиялар зиммасига юклатилди.

2008 йилни мамлакатимизда "Ёшлар йили" деб эълон қилганимиз халқимиз, жамоатчилигимиз, авваламбор ёшларимизнинг ўзи томонидан қизғин кутиб олинди ва кенг қўллаб-қувватланди.

Юртимиздаги кўплаб корхоналар, фермерлар, ташкилот ва муассасалар, ўқув юртлари, сиёсий партиялар, ижтимоий жамғармалар дастур ижросини таъминлашга масъулият билан ёндашганини таъкидлаш зарур.

Айтиш мумкинки, ҳақиқатан ҳам, "Ёшлар йили" дастурининг бажарилиши бутун мамлакатимизни қамраб олган том маънодаги умуммиллий ҳаракатга айланди.

Шу борада қабул қилинган ва амалга оширилган қонун, қарор, чора-тадбирлар ва лойиҳаларни баҳолар эканмиз, қуйидаги ишларимизга алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

Аввало, ёшларнинг манфаатларини янада тўлиқ таъминлаш, уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қаратилган норматив-ҳуқуқий базани такомиллаштириш масалаларига алоҳида эътибор берилганини қайд этиш лозим.

Ўтган давр мобайнида бу йўналиш бўйича Президент ва ҳукумат томонидан 13 та қарор, 1 та фармойиш қабул қилинди ва 2 та қонун лойиҳаси қабул қилиниш арафасида турибди.

Ана шу қонун ҳужжатларида болаларни туғилганидан то вояга етгунча бўлган даврда саломатлигини ҳимоя қилиш, Меҳрибонлик уйлари ва махсус мактаб-интернатларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва шу даргоҳларда ишлаётган ходимларни моддий қўллаб-қувватлаш масалалари ҳар томонлама ўрин олди.

Ушбу қарорлар қаторида 2009-2014 йилларда болалар мусиқа ва санъат мактабларининг моддий базасини мустаҳкамлаш ва янги муассасаларни қуриш бўйича давлат дастури ҳамда иқтидорли ёшларни тақдирлаш ва моддий рағбатлантиришга оид ҳукумат қарорининг қабул қилинганини алоҳида таъкидлаш лозим. Айни пайтда яна бир муҳим ҳужжат — олий ўқув юртларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлашга доир давлат дастурининг лойиҳаси тайёрланмоқда.

Ўтган давр мобайнида эътибор марказимизда турган масала — таълим соҳасида қабул қилинган умуммиллий давлат дастурларининг кўрсатмаларини ва кўзда тутилган ислоҳотларини охирига етказиш вазифаси бўлди, десам, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Бу йўналишда бошлаган ижобий ишларимизнинг мантиқий давоми сифатида умумтаълим мактаблари битирувчиларини академик лицей ва касб-ҳунар коллежларига тўлиқ жалб этиш тизими шакллантирилди.

Яъни, бошқача қилиб айтганда, мамлакатимизда совет давридан қолган ўрта таълим олиш жараёнидан умумтаълим босқичи, ўрта махсус ва касб-ҳунар таълимини ўз ичига олган 12 йиллик таълим тизимига ўтиш ишларини якунига етказдик.

1997 йилда бошлаган, ҳақиқатан ҳам оламшумул ишларимизнинг бундай муҳим натижасига эришишда биргина шу йилнинг ўзида 370 миллиард сўмдан ортиқ маблағ сарфланиб, 184 та замонавий лицей ва коллеж барпо этилгани ҳам салмоқли ҳисса бўлиб қўшилди.

Йил давомида умумтаълим мактабларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш бўйича 364 миллиард сўм маблағ сарфланиб, 1 минг 875 та мактабда янги қурилиш, реконструкция ва таъмирлаш ишлари бажарилгани ҳам, ҳеч шубҳасиз, биз учун, бизнинг келажагимиз учун амалга оширилаётган ишларимизнинг яна бир намоёни бўлди.

Ёш авлодни тарбиялаш ва маънавий юксалтиришдек масъулиятли ишга ўзини бағишлаган устоз ва мураббийларнинг меҳнатини қадрлаш, уларни моддий ва маънавий рағбатлантириш доимий эътиборимизда тургани барчамизга маълум.

2006 йилдан бошлаб умумтаълим мактаблари ўқитувчиларининг меҳнатига ҳақ тўлаш бўйича такомиллаштирилган янги тизим татбиқ этилгани, уларнинг ойлик маошлари шунинг ҳисобидан йил бўйича ўртача 1,6 баробар ошгани бунинг исботидир.

Жорий йилда қабул қилинган махсус қарорга биноан, олий ўқув юртларида ишлаётган профессор ва ўқитувчиларнинг маошлари 25 фоизга кўпайтирилди. Агарки 2008 йилда юртимизда умумий иш ҳақи миқдорининг оширилганини инобатга оладиган бўлсак, уларнинг ойлик маошлари фақат шу йилнинг ўзида ҳаммаси бўлиб икки карра ошганини қайд этиш керак.

Ўз навбатида лицей ва коллежларнинг раҳбарлари, педагог ва мураббийларининг иш ҳақи ҳам ана шундай ҳисоб-китоб бўйича 2008 йилда тахминан 1,8 баробар ўсгани қувонарли ҳол, албатта.

Бундай эътибор ва ғамхўрлик туфайли юртимиз ёшлари замонавий илм-фан асосларини пухта ўзлаштиришда юқори натижаларга эришмоқда.

Жумладан, кимё фани бўйича шу йил Тошкентда ўтказилган Халқаро Менделеев олимпиадасида ўқувчиларимиз 13 та медални қўлга киритиб, биринчи ўрин соҳиби бўлгани ёки Испанияда 97 та мамлакат вакиллари ўртасида бўлиб ўтган математика олимпиадасида 4 та совринли ўринни олишга эришгани барчамизни мамнун этади.

Таълим соҳасини янги босқичга кўтариш ҳақида гапирганда, фарзандларимизнинг қалби ва онгига Ватанга муҳаббат, миллий ва умуминсоний қадриятларга ҳурмат туйғусини сингдириш, уларни барча балоқазолардан, бизга бегона бўлган таъсирлардан огоҳ этиш ва ҳимоялаш, болаларимизни шу руҳда тарбиялашга алоҳида эътибор бериб келаётганимиз жамиятимизнинг бугунги ва эртанги куни учун нақадар муҳим эканини, ўйлайманки, ҳаммамиз яхши англаймиз.

Жорий йил давомида ҳаётимиздаги яна бир ўткир масалани ечишга катта аҳамият берилди. Бугунги кунда олий ва ўрта махсус таълим муассасаларини битирган ёшларни иш билан таъминлаш ўта долзарб ва жиддий масала эканидан барчамиз хабардормиз.

Бу муаммони ҳал қилиш мақсадида ўқув юртларини, авваламбор, коллежларни битириб, замонавий касб-ҳунарга эга бўлган ёшларимизни корхона ва ташкилотларга жойлаштириш, уларни қониқтирадиган иш билан таъминлаш бўйича анча ишлар қилинди. Энг муҳими, шу йилдан бошлаб бу борада янги статистик ҳисоботлар ва назорат тизими амалиётга жорий этилмоқда.

Тўпланган маълумотлар шуни кўрсатмоқдаки, бу масалада ўрнатилган тартиб ва интизом, яъни ҳар қайси лицей ва коллеж битирувчисининг ишга жойлаштирилиши юзасидан кузатув ишларининг олиб борилиши, бу вазифанинг ўқув юртлари раҳбарияти ва маҳаллий ҳокимликлар зиммасига юклатилиши ўз самарасини бермоқда.

Яна бир эътиборли томони шундан иборатки, лицей-коллежлар ва олий ўқув юртларида мавжуд бўлган ихтисосликлар сони ва турлари танқидий кўз билан қайтадан кўриб чиқилди.

Яъни, ўқув юртларида ўқувчи ва студентларни иқтисодиётнинг реал тармоқларида талаб қилинаётган мутахассисликларни ҳисобга олган ҳолда тайёрлаш масаласи қаттиқ назоратга олинди.

Мисол тариқасида айтиш керакки, шу йилнинг ўзида касб-ҳунар коллежлари тизимида 80 та ихтисослик бўйича мутахассислар тайёрлаш тўхтатилди, олий таълим тизимида эса 90 та янги ихтисослик жорий этилди.

Бундай амалга оширилаётган тадбирларимизнинг маъно-мақсадлари шунга қаратилганки, эртага лицей ва коллежларни битириб чиқадиган болаларимизнинг эгаллаган касб-ҳунари ва ихтисослари иқтисодиётимиз ва бошқа турли соҳалардаги талабларга жавоб беришини таъминлашимиз зарур. Токи ҳар қайси битирувчи амалий ҳаётда ўз билим ва имкониятини намойиш қилишга қодир бўлсин.

Албатта, барчамиз яхши тушунамизки, бундай орзу-ниятларимиз ва интилишларимизни амалга оширишнинг асосий мезони — жойларда янги иш ўринларини ташкил қилишдан иборат.

2008 йилда республикамиз бўйича 660 минг янги иш ўрни ташкил этилгани ва бу рақам ўтган йилга нисбатан 105 фоизга ўсгани, энг муҳими, бу иш жойлари асосан ҳаётга кириб келаётган ёшлар учун яратилгани барчамизни сўзсиз қувонтиради ва бундай ишларимизни ҳеч сусайтирмасдан, янада тез суръатлар билан давом эттирамиз.

Барчангизга яхши аёнки, болаларимизнинг қалбида гўзаллик ва эзгуликка интилишни кучайтириш ва шу асосда жамиятимизнинг маданий савиясини ошириш биз учун устувор вазифалардан бири ҳисобланади.

Шу мақсадда пойтахтимизда энг замонавий талабларга жавоб берадиган муҳташам "Ёшлар ижод саройи"нинг барпо этилгани ёш авлодимиз учун муносиб совға бўлди, десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиз. Шунингдек, Андижон ва Жиззах шаҳарларида ёшлар марказлари қурилиб иш бошлагани минг-минглаб фарзандларимиз учун янги имкониятлар эшигини очиб бериши шубҳасиз, албатта.

2008 йил давомида соғлом авлодни вояга етказиш, жисмоний тарбия ва спорт соҳасида амалга оширилаётган улкан ўзгаришларга алоҳида тўхталишни жоиз деб биламан.

Бу борада "Аёллар ва болалар саломатлигини мустаҳкамлаш", "Саломатлик-2" лойиҳалари доирасида тиббиёт муассасаларига қарийб 3,5 миллион АҚШ доллари қийматидаги асбоб-ускуналар етказиб берилди.

Бу муҳим йўналишда ўз куч ва имкониятларимиз билан бир қаторда хорижий мамлакатлар ва халқаро ташкилотлар билан олиб бораётган яқин ҳамкорлигимиз ижобий самара бермоқда.

Масалан, Жаҳон овқатланишни яхшилаш жамғармасининг 6 миллион долларлик маблағи ҳисобидан ун маҳсулотларини фортификация қилиш бўйича муҳим чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Япония ҳукуматининг гранти асосида Республика акушерлик ва гинекология илмий тадқиқот институти 3,5 миллион долларлик замонавий даволаш-диагностика ускуналари билан жиҳозланди.

Саудия Тараққиёт жамғармаси ва ОПЕК жамғармаси томонидан юртимиздаги 28 та янги мактаб қурилишига 21 миллион, Кувайт араб иқтисодий ривожланиш жамғармаси томонидан Республика нейрохирургия маркази қурилишига 13 миллион, Ислом тараққиёт банки томонидан 5 та касб-ҳунар коллежи қурилиши учун 10 миллион доллар, Бирлашган Араб Амирликлари томонидан янги мактабларни жиҳозлаш, компьютерлар билан таъминлаш учун 16 миллион доллар миқдорида маблағ ажратилганини қайд этиш лозим.

Шулар қаторида Осиё тараққиёт банки, Германиянинг КФВ банки ва Хитой Халқ Республикасининг молия институтлари томонидан коммунал хизмат соҳасини янада ривожлантириш, қишлоқ аҳолисини тоза ичимлик суви билан таъминлашни яхшилаш учун катта миқдорда маблағ ажратилганини алоҳида таъкидлаш ўринли бўлади.

Ёшларни соғлом турмуш тарзи асосида тарбиялаш, оммавий спортни ривожлантириш учун йил давомида 186 та спорт иншоотида катта ҳажмдаги қурилиш-таъмирлаш ишлари якунига етказилиб, миллионлаб фарзандларимизнинг спорт билан шуғулланиши учун кенг имкониятлар яратилди.

Ўтаётган йилимиз турли спорт анжуманларига, бу соҳада эришган, барчамизга ғурур ва ифтихор бағишлайдиган ғалабаларга бой бўлгани билан ҳам эсда қолиши шубҳасиз. Жумладан, Пекинда бўлиб ўтган 29-Ёзги олимпиада ўйинларида спортчи ёшларимиз фаол қатнашиб, кескин курашларда 1 та олтин, 2 та кумуш, 3 та бронза медалини қўлга киритгани мамлакатимиз спорт ҳаётидаги катта воқеа бўлди.

Ана шундай ютуқлар қаторида футбол бўйича Ўзбекистон ёшлар терма жамоасининг Осиё чемпионати мусобақаларида муносиб иштирок этиб, 2009 йили Мисрда бўлиб ўтадиган жаҳон чемпионатида қатнашиш ҳуқуқига эга бўлгани барчамизни қувонтиради, албатта.

Азиз дўстлар!

Жамиятимиз пойдевори бўлган ёш оилаларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш масаласини биз ўз олдимизга қўйган эзгу ва юксак марраларга етишнинг асосий омилларидан бири деб биламиз.

Жорий йилда бу масалада ҳам бир қатор эътиборга лойиқ ишлар амалга оширилди. Жумладан, ҳудудларимизда ёш оилалар учун уй-жой қуриш ишларига 46 миллиард сўмлик кредит ажратилиб, 15 та кўп қаватли уй фойдаланишга топширилди ва 530 та ёш оила алоҳида квартирага эга бўлди.

Йил охиригача яна шундай 52 та кўп қаватли уй битказилиб, 1 минг 900 та ёш оила квартира билан таъминланади. Шунингдек, 1 минг 300 нафар ёш ўқитувчининг оиласига якка тартибда уй-жой қуриш учун ер участкалари ажратилганини ҳам қайд этиш лозим.

Шуни айтиш керакки, 2008 йилда Меҳрибонлик уйлари битирувчиларини оилавий тураржой билан таъминлаш тизими яратилиб, улардан 90 нафарига янги квартиралар берилгани хайрли ишларимиздан бири бўлди.

Агарки бундай эзгу ишлар рўйхатини давом эттирадиган бўлсак, 14 миллиард сўмдан ортиқ ҳомийлар маблағи ҳисобидан 15 мингдан зиёд оилага қорамол берилгани, кам таъминланган ва ёш оилаларга шахсий чорвачилик билан шуғулланиш учун 6,5 миллиард сўмлик имтиёзли кредитлар ажратилгани, ёрдам ва кўмакка муҳтож инсонларни қўллаб-қувватлаш бўйича қилинган бошқа кўп-кўп ишларни айтиб ўтишимиз лозим бўлади.

Мухтасар айтганда, "Ёшлар йили" Давлат дастури доирасида белгиланган чора ва тадбирларни амалга ошириш учун шу кунга қадар барча манбалар ҳисобидан 1 триллион 248 миллиард сўмдан ортиқ, жумладан, 1 триллион 96 миллиард сўмлик бюджет маблағи, 151 миллиард сўмдан зиёд ҳомийлар маблағи сарфланганини ўзимизга тасаввур қиладиган бўлсак, ўйлайманки, бу борада бажарган ишларимизнинг кўлами ва миқёси яққол намоён бўлади.

Ҳурматли ватандошлар!

Эл-юрт манфаати йўлида беғараз ва савоб иш қилиш, одамларнинг дарду ташвишларини ўзига яқин олиш каби халқимизга азалдан мансуб бўлган ана шундай хусусият ва фазилатлар, албатта, барчамизга ифтихор бағишлайди ва биз қандай улуғ зотларнинг фарзандлари эканимизни ҳис қилиб, шунга муносиб бўлиб яшашга даъват этади.

Фурсатдан фойдаланиб, мана шундай олижаноб ишга ўз ҳиссасини қўшган юртимиздаги давлат ва нодавлат ташкилотларга, фермерлик ва тадбиркорлик субъектларига, хорижий давлат ва жамғармалар, халқаро тузилмаларга, мана шу залда ўтирган, **Ўзбекистонга ёрдам беришда жонкуярлик кўрсатган чет элларнинг элчилари ва вакилларига,** шу йўлда холис хизмат қилган барча-барча инсонларга ўз номимдан, халқимиз номидан самимий ташаккур билдираман.

Барчамизга аён бўлиши керакки, "Ёшлар йили" деб эълон қилинган 2008 йилда амалга оширган улкан, ўлчови ва аҳамиятини баҳолаш қийин бўлган ишларимиз бир йил билан чегараланмайди, албатта.

Бир нарсани чуқур англаб олишимизни истардим. Биз ўз олдимизга қўйган эзгу орзу-ниятларимизга етмоқчи, мамлакатимиз тараққиётини жадал ривожлантирмоқчи бўлсак, Ватанимизнинг халқаро майдондаги ўрни ва нуфузини янада оширмоқчи, жондан азиз фарзандларимизнинг бахту камолини кўрмоқчи бўлсак, **бунинг асосий шарти ва омили фақат битта — ҳаётга кириб бораётган ёш авлодни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, унинг олдида кенг йўл очиб бериш, бунинг учун барча имкониятларимизни сафарбар этишдан иборат, деб биламан. Ва ишонаманки, биз бу йўлда ўз мақсадларимизга албатта етамиз.**

Қадрли юртдошлар!

Энди сизлар билан кириб келаётган янги — 2009 йилга қандай ном бериш, қандай муҳим ва устувор вазифаларни ўзимиз учун асосий мақсад қилиб белгилаб олиш тўғрисида фикр алмашиб олсак, айни муддао бўлади.

Ўйлайманки, ҳаммамиз бир фикрга қўшиламиз — барчамизнинг илдизимиз, томиримиз авваламбор қишлоқ заминига бориб тақалади. **Она-Ватан деган улуғ ва муқаддас тушунча одамзод учун гўёки қишлоқ тимсолидан бошланади.**

Ҳақиқатан ҳам, халқимизнинг ризқи рўзи, насибаси, аввало, далаларимизда заҳматкаш деҳқонларимиз томонидан етиштириладиган маҳсулотлар, озиқ-овқат ва нозу неъматлар билан ўлчанади.

Лўнда қилиб айтганда, ҳар бир онгли инсон қайси жойда, юртимизнинг қайси чеккасида яшамасин, албатта ўзининг, оиласининг ҳаёти қишлоқ замини билан чамбарчас боғланганини сезиши, тушуниши табиий, деб ўйлайман.

Шу билан бирга, яна бир масалани эътиборимиздан чиқармаслик керак. Бугунги кунда халқимизнинг аксарият қисмини, яъни 50 фоизга яқинини қишлоқ аҳолиси ташкил этади.

Бундан келиб чиқадиган мантиқий хулоса шуки, юртимизнинг янада обод, халқимиз ҳаётининг янада фаровон бўлиши ва олдимизда турган юксак вазифаларнинг бажарилиши, ҳеч шубҳасиз, қишлоқларимизнинг тақдири ва келажаги билан боғлиқ эканини барчамиз яхши англаймиз.

Шунинг учун Ватанимиз тараққиётида тутган ўрни ва аҳамияти беқиёс бўлган қишлоқ аҳлининг ҳаётини замонавий мезонларга жавоб берадиган даражага кўтариш ва умуман, қишлоқ хўжалиги соҳаси ривожига ривож қўшиш, унинг самарадорлигини ошириш бугунги кунда энг долзарб, ҳаётнинг ўзи талаб қилаётган муҳим бир вазифага айланмоқда.

Шу борада олиб бораётган амалий ишларимизни янги босқичга кўтариш мақсадида мен кириб келаётган янги йилга мамлакатимизда **"Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили"** деб ном беришни таклиф этаман.

Ҳурматли дўстлар!

Биз қишлоқларимизни ҳар томонлама ривожлантириш ва обод этиш, мавжуд ижтимоий муаммоларни ечиш учун тегишли давлат ва жамоат ташкилотлари иштирокида "Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили"га бағишланган махсус давлат дастурини ишлаб чиқамиз, албатта.

Бу дастурда акс эттириш лозим бўлган асосий чора ва тадбирлар ҳақида гапирганда, аввало **қишлоқда турмуш даражасини ошириш, қишлоқ аҳлининг манфаатларини янада тўлиқ таъминлашга қаратилган** ҳуқуқий базани мустаҳкамлаш, шу масалалар билан боғлиқ амалдаги қонун ҳужжатларини бугунги кун талаблари нуқтаи назаридан қайта кўриб чиқишимиз зарур, деб ўйлайман.

Айни вақтда, қишлоқ жойлардаги инфратузилма тармоқларини — бу уй-жой қурилиши бўладими, табиий газ, тоза ичимлик суви, электр энергияси таъминоти бўладими, йўлларнинг ҳолати, транспорт ва коммуникация хизматлари масаласи бўладими — буларнинг барчасини янада ривожлантириш, бир сўз билан айтганда, **қишлоқ ҳаётининг савияси ва маданиятини янги поғонага кўтаришга устувор аҳамият беришимиз даркор.**

Шу билан бирга, қишлоққа саноатни, хизмат ва сервис шохобчаларини олиб кириш, ихчам ва замонавий техника ва технологиялар билан жиҳозланган қайта ишлаш корхоналарини барпо этиш ва шу тадбирларни амалга ошириш ҳисобидан **қишлоқ аҳолиси, авваламбор, ёшларни иш билан таъминлаш, одамларнинг даромади ва фаровонлигини оширишдек муҳим мақсадлар дастурда ўз ифодасини топиши лозим.**

Шунингдек, **қишлоқ хўжалигидаги ислоҳотларни чуқурлаштириш, фермерлик ҳаракатини қўллаб-қувватлаш,** моддий ва молиявий базасини мустаҳкамлаш, уларга янада кенг йўл очиб бериш, бу борада янги имтиёз ва имкониятларни туғдириш, қисқача айтганда, қишлоқда пайдо бўлаётган мулкий муносабатларни, янги ўрта синф вакиллари — **мулкдорлар, тадбиркор ва ишбилармонларнинг манфаатларини ҳимоялаш бугунги кунда энг катта аҳамиятга эга.**

Олдимизда турган муҳим вазифалардан бири — **бу еримиз, тупроғимиз унумдорлигини доимий равишда ошириш** билан боғлиқ экани барчамизга яхши аён. Бу мақсадга эришиш учун **ернинг мелиоратив ҳолатини яхшилашдек** ўта долзарб масалаларга эътиборни янада кучайтириш талаб этилади.

Яъни, ер деҳқонни боқади, деҳқон эса элни боқади, деган ҳикмат ҳамиша диққатимиз марказида туриши, қишлоқ хўжалиги соҳасидаги фаолиятимиз мезонига айланиши даркор.

Бу борадаги вазифалар қаторида **биз учун энг катта бойлик бўлган инсон саломатлигини асраш, аҳолининг тиббий маданиятини ошириш, таълим-тарбия тизимининг моддий базаси ва сифат даражасини кучайтириш** масалалари бўйича аниқ режалар белгиланиши зарур.

Бу дастурни шакллантиришда давлат ва нодавлат ташкилотлар, маҳаллий ҳокимликлар, фермерлик ва тадбиркорлик тузилмалари, кенг жамоатчиликнинг тавсия ва таклифлари ҳар томонлама инобатга олиниши мақсадга мувофиқ бўлади, албатта.

Азиз ва қадрли ватандошлар!

Юқорида билдирилган барча фикр-мулоҳазаларни мужассам этиб, **қишлоқ тараққий топса, юртимиз обод, ҳаётимиз янада фаровон бўлади,** десам, ўйлайманки, барчамизга дахлдор бўлган ҳақиқатни айтган бўламан.

Ишончим комилки, ана шундай эзгу мақсадни амалга оширишда ҳаммамиз белни маҳкам боғлаб, фаол иштирок этамиз, бу йўлдаги интилиш ва ҳаракатларимиз нафақат қишлоқларимиз, балки бутун мамлакатимизни янги, юксак марраларга олиб чиқишда улкан қадам бўлиб хизмат қилади.

Сизларни Конституциямиз байрами билан яна бир бор қутлар эканман, барчангизга сиҳат-саломатлик, бахт ва омад тилайман.

БЕТИМСОЛ ЮТУҚЛАРИМИЗНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Давлатимиз раҳбари ўтган давр мобайнида амалга оширилган улкан бунёдкорлик ишлари, ҳаётимизга янгича мазмун бағишлаётган ислоҳотлар замирида, аввало, Конституциямизнинг қоида ва талаблари мужассам эканини алоҳида таъкидлади.

Дарҳақиқат, бугун эркин ва обод жамият қуриш, Ватанимизнинг салоҳияти ва қудратини, халқимизнинг турмуш даражасини юксалтириш борасида қандай улкан ютуқларга эришган бўлсак, буларнинг барчаси Конституциямизда белгилаб берилган ҳуқуқий асосларга амал қилаётганимиз самарасидир.

Президентимиз ташаббуси билан қабул қилинган "Ёшлар йили" Давлат дастурига мувофиқ ёш авлод манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган ҳуқуқий база янада мустаҳкамланди.

Таълим соҳасида амалга оширилаётган умуммиллий давлат дастурларининг ижросини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилди. Мактаб, академик лицей, касб-ҳунар коллежлари ва олий ўқув юртларида таълим сифати ва самарадорлиги оширилди. 2008 йилда 184 замонавий лицей ва коллеж барпо этилди, 1 минг 875 мактабда янги қурилиш, реконструкция ва таъмирлаш ишлари амалга оширилди.

Ўтган давр мобайнида ёшларни иш билан таъминлаш борасида салмоқли ишлар амалга оширилди. 2008 йилда мамлакатимиз бўйича 660 минг янги иш ўрни яратилди. Қишлоқларимизда истиқомат қилаётган йигит-қизларни иш билан таъминлашга алоҳида эътибор қаратилди.

Давлат дастурига мувофиқ минглаб ёш оилаларга истеъмол ва ипотека кредитлари берилди, 530 ёш оила уй-жойга эга бўлди.

Мамлакатимизда ҳар йилга муайян ном бериш хайрли анъанага айланган.

Шу анъанага мувофиқ Президентимиз Ислом Каримов кириб келаётган янги — 2009 йилни «Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили» деб эълон қилишни таклиф этди. Юртбошимизнинг бу таклифи йиғилганлар томонидан гулдурос қарсаклар билан қўллаб-қувватланди.

Тантанали маросим санъат усталари ва ижрочи ёшларнинг байрам концерти билан якунланди.

(ЎзА).

ЭЪЗОЗ ВА ЭЪТИБОРНИНГ АМАЛДАГИ ИФОДАСИ

Ватанимиз мустақиллигининг 17 йиллиги арафасида Президентимиз Ислом Каримов фармонларига биноан бир гуруҳ юртдошларимиз Ватанимизнинг юксак мукофотлари — фахрий унвонлар, орден ва медаллар билан тақдирланган эди. Анъанага кўра, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси куни олдидан Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри, барча вилоятларда вазирликлар ва идораларда ана шу мукофотлар тантанали равишда топширилди.

Тошкент шаҳар ҳокимлигида бўлиб ўтган тантанали тадбирга қурилиш, саноат, иқтисодиёт, ободонлаштириш соҳаларида узоқ йиллардан буён ҳалол ва фидокорона меҳнат қилаётган ҳамюртларимиз таклиф этилди.

Тадбирда Президентимиз Ислом Каримов раҳнамолигида пойтахтимиз қиёфаси тубдан ўзгариб, янада кўркам ва обод бўлиб бораётгани таъкидланди. Юртимизда изчиллик билан амалга оширилаётган улкан бунёдкорлик, яратувчанлик ишлари кўлами халқимизнинг миллий анъаналари ва жаҳон андозаларига уйғун тарзда кечаётир. Бу жиҳатлар Тошкент шаҳри мисолида янада яққол намоён бўлмоқда. Азим пойтахтимизнинг 2200 йиллик юбилейи арафасида миллий ва замонавий меъморчилик ютуқларини уйғунлаштирган ҳолда барпо этилган маҳобатли бинолар, равон йўл ва кўприклар, сўлим хиёбон ва боғлар, кўргазма заллари, болалар ижодиёти ва ёшлар марказлари, таълим, маънавият, тиббиёт ва маърифат масканлари бунинг ёрқин далилидир.

Тадбирда ишлаб чиқариш, иқтисодий-ижтимоий соҳалар ходимларига мукофотлар тантанали равишда топширилди.

Мукофотларни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ш. Мирзиёев топширди.

* * *

Ўзбек Миллий академик драма театрида бўлиб ўтган тантанали маросимда кишиларни эзгу ғоялар сари даъват этиш, ёш авлодни юксак маънавиятли, ҳар томонлама баркамол инсон этиб вояга етказишда маданият ва санъатнинг ўрни ва аҳамияти беқиёс экани таъкидланди. Юртимизда маданият ва санъатни изчил равнақ топтириш, мазкур соҳаларда фаолият кўрсатаётган фидойи ҳамюртларимиз меҳнатини эъзозлаш, уларни янгидан-янги ижодий парвозлар сари даъват этиш масаласига давлатимиз томонидан алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Мукофотларни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Р. Қосимов топширди.

Тадбирда сўзга чиққанлар юртимизда ҳалол ва фидокорона меҳнат ҳамиша қадр ва эъзоз топаётгани, алоҳида эътироф этилаётганини таъкидлаб, юксак ишонч ва эътибори учун Президентимизга миннатдорлик билдирдилар.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ СЕНАТИНИНГ ЎН ОЛТИНЧИ ЯЛПИ МАЖЛИСИ ТЎҒРИСИДА АХБОРОТ

(Давоми. Боши 1-бетда).

«Ўзбекистон Республикасининг Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги Конвенцияга доир, болаларнинг қуролли можароларда иштирокига тааллуқли Факультатив протоколга (Нью-Йорк, 2000 йил 25 май) қўшилиши ҳақида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни ҳам сенаторлар томонидан қўллаб-қувватланди.

Бунда ушбу Факультатив протоколнинг асосий мақсади 18 ёшга тўлмаган болаларни қуролли можароларда иштирок этишдан асращдан ҳамда давлат ичида ва унинг сарҳадларидан ташқарида олиб борилаётган ҳарбий ҳаракатларга жалб этиш мақсадида болаларни ёллаганлик, тайёргарликдан ўтказганлик ва улардан фойдаланганлик учун жавобгарлик муқаррарлигини белгилашдан иборат эканлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди. Мажлисда сўзга чиққан сенаторлар шуни қайд этдиларки, Ўзбекистонда болаларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларни жиноий фаолиятга жалб этилишига қарши курашишнинг яхлит тизими барпо этилган. Мазкур халқаро-ҳуқуқий ҳужжатга қўшилиш бу соҳада олиб борилаётган, халқаро ҳуқуқнинг умумэътироф этилган принциплари ҳамда нормаларига тамомила монанд бўлган қонунчилик ишлари ва ҳуқуқни қўлланиш амалиётини самарадорлигини оширишга ёрдам беради.

«Ўзбекистон Республикасининг Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги Конвенцияга доир, болалар савдоси, болалар фоҳишабозлиги ва болалар порнографиясига тааллуқли Факультатив протоколга (Нью-Йорк, 2000 йил 25 май) қўшилиши ҳақида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни ҳам Сенат томонидан маъқулланди.

Мазкур Факультатив протокол болалар савдоси, болалар фоҳишабозлиги ва болалар порнографияси амалиётидан болаларни ҳимоялаш кафолатларини таъминлашга, боланинг соғлиғига хавф туғдириши ёки таълим олишига монелик қилиши ёхуд унинг саломатлигига, жисмоний, ақлий, маънавий, ахлоқий ва ижтимоий камол топишига зарар-заҳмат етказиши мумкин бўлган иқтисодий эксплуатациядан ҳамда ҳар қандай ишни бажаришдан ҳимоя қилишга қаратилган. Мажлис иштирокчилари томонидан таъкидланганидек, кейинги йилларда Ўзбекистонда шу соҳага оид «Одам савдосига қарши курашиш тўғрисида»ги, «Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида»ги қонунлар ва бошқа қонун ҳужжатлари қабул қилинди. Шуниси ҳам борки, бола ҳуқуқлари ҳамда манфаатларига қарши қаратилган, Факультатив протоколда қайд этилган ғайриҳуқуқий хатти-ҳаракатлар Ўзбекистоннинг қонун ҳужжатларида жиноят сифатида қаралади, бинобарин бундай қилмишни содир этганлик учун қаттиқ жиноий жазолар назарда тутилади. Ҳуқуқни қўлланиш амалиёти ҳам мазкур халқаро-ҳуқуқий ҳужжат талабларига жавоб беради. Ана шу Факультатив протоколга

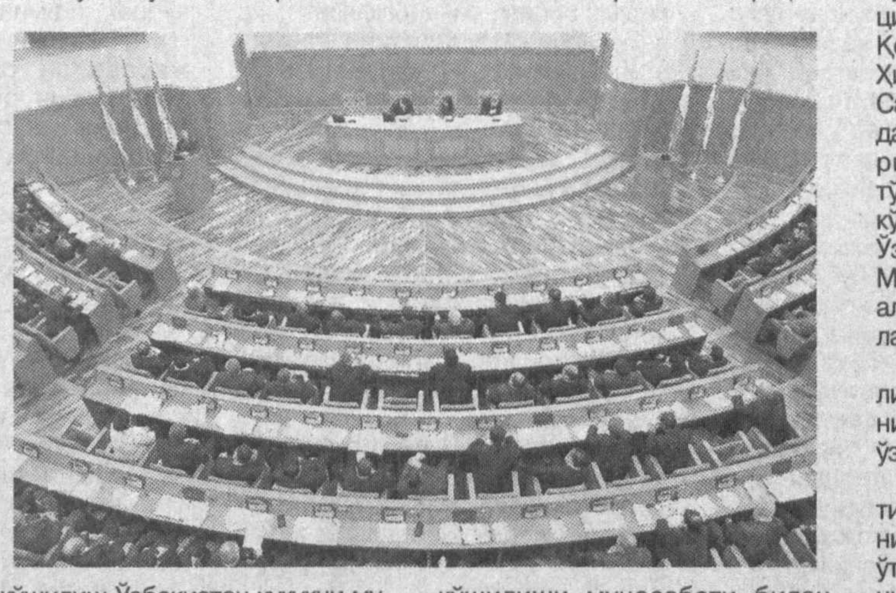

қўшилиш Ўзбекистон ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг бу соҳадаги ишлари самарадорлигини ошириш, халқаро ҳамкорлигини ривожлантириш учун қўшимча шароитлар яратади.

Сенаторлар «Ишлатиб бўлинган ёқилғи билан муомалада бўлиш хавфсизлиги тўғрисидаги ва радиоактив чиқиндилар билан муомалада бўлиш хавфсизлиги ҳақидаги Бирлашган Конвенцияга (Вена, 1997 йил 5 сентябрь) Ўзбекистон Республикасининг қўшилиши тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини муҳокама қилар эканлар, ушбу Конвенция бутун жаҳонда ишлатиб бўлинган ёқилғи ва радиоактив чиқиндилар муомаласи хавфсизлигининг юқори даражасига миллий чора-тадбирларни ва халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш йўли билан, шу жумладан, тегишли ҳолларда хавфсизлик соҳасида техникавий ҳамкорлик қилиш йўли билан эришишга қаратилганлиги туфайли ҳам мамлакатимизнинг миллий манфаатларига тўла-тўкис жавоб беради, деб айтдилар. Ўзбекистонда фуқароларни, атроф-муҳитни ионли нурланишнинг зарарли таъсиридан муҳофаза қилиш ҳамда радиологик оқибатларга олиб келувчи ҳалокатларнинг олдини олиш юзасидан собитқадам иш олиб борилмоқда.

Мазкур Конвенцияга қўшилиш бу соҳада халқаро ҳамкорликни ривожлантириш учун шарт-шароит яратиб берадики, бу йўналишдаги ҳамкорликни ривожлантириш, шу жумладан, Халқаро атом энергияси агентлиги билан ҳамкорлик қилиш Ўзбекистон ташқи сиёсатининг устувор йўналишларидан биридир. Шу муносабат билан Қонун сенаторлар томонидан маъқулланди.

Шундан кейин сенаторлар «Болгария Республикаси ва Руминиянинг Европа Иттифоқига қўшилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси, бир томондан, Европа Ҳамжамиятлари ҳамда уларга аъзо-давлатлар, иккинчи томондан, ўртасида шериклик таъсис этувчи Шериклик ва ҳамкорлик тўғрисида Битимга Баённомани (Брюссель, 2008 йил 20 май) ратификация қилиш ҳақида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини кўриб чиқдилар ва маъқулладилар.

Муҳокама ва фикрлашувлар асносида сенаторлар шуни алоҳида қайд этдиларки, Ўзбекистон, бир томондан, ва, Европа Ҳамжамиятлари, иккинчи томондан, ўртасида 1996 йил 21 июнда имзоланган Шериклик ва ҳамкорлик тўғрисидаги битимнинг асосий мақсади Битим тарафлари ўзаро кенг кўламда сиёсий мулоқотни амалга ошириши учун ҳадлар яратиш, савдо-иқтисодий шерикчиликни, шунингдек, қонунчилик, илмий-техника ва маданий ҳамда инсонпарварлик соҳаларида ҳамкорликни ривожлантиришга кўмаклашишдан иборат.

Протокол Шериклик ва ҳамкорлик тўғрисидаги битимнинг ажралмас қисми бўлиб, мазкур Битимнинг Европа Иттифоқи таркибига қўшилган икки янги давлатга нисбатан қўлланилишини кенгайтириб, Болгария Республикаси ҳамда Руминиянинг Шериклик ва ҳамкорлик тўғрисидаги битим тарафлари қаторидан ўрин олганлигини юридик жиҳатдан расмийлаштиради. Протоколнинг ратификация қилиниши ҳамкорликнинг барча соҳаларида Ўзбекистоннинг бу икки мамлакат билан икки томонлама ва кўп томонлама муносабатларини янада чуқурлаштириш имконини беради.

Сенаторлар Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди таркибига ўзгартишлар киритиш ҳақидаги, Ўзбекистон Республикасининг Россия Федерациясидаги, Исроил Давлатидаги, Қозоғистон Республикасидаги, Ҳиндистон Республикасидаги, Саудия Арабистони Подшоҳлигидаги дипломатик ваколатхоналари бошлиқларини тайинлаш тўғрисидаги масалаларни ҳам кўриб чиқдилар. Ялпи мажлисда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати ваколатига тааллуқли бошқа долзарб масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Шу билан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг ўн олтинчи ялпи мажлиси ўз ишини тамомлади.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг ўн олти йиллиги арафасида ўтказилган Сенат ялпи мажлисининг икки кунлик иши мобайнида 24 та масала кўриб чиқилди.

Мазкур ялпи мажлисда маъқулланган қонунлар ва парламент юқори палатаси томонидан қабул қилинган бошқа қарорлар, сенаторларнинг фикрича, мамлакатимизнинг ижтимоий-иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ҳаётида Ўзбекистон Республикаси Президенти раҳбарлиги остида амалга оширилаётган демократик ўзгаришларнинг янада теранлик касб этишига ёрдам беради. Сенаторлар яқин орадаги энг муҳим вазифа Сенат томонидан маъқулланган қонунлар ҳамда қабул қилинган қарорларнинг моҳияти ва аҳамиятини мамлакатимиз аҳолиси кенг қатламларининг онги ва шуурига етказиш, тушунтириш ишларини талаб даражасида олиб боришдан иборат, деган фикр билдирдилар. Олий Мажлис Сенатининг ўн олтинчи ялпи мажлисида маъқулланган қонун ҳужжатларини изчиллик билан амалга ошириш мамлакатимизнинг демократик давлат ва очиқ фуқаролик жамиятини барпо этиш йўлидан илгарилаб боришига, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари янада тўлароқ таъминланишига ёрдам беражаги таъкидланди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Матбуот хизмати.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ СЕНАТИНИНГ ҚАРОРИ

Ўзбекистон Республикаси Олий суди таркибига ўзгартишлар киритиш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Қуйидагилар Ўзбекистон Республикаси Олий судининг судьяси этиб сайлансин:

Тогайторе Шинибекович **Каллибеков**
Мирали Махмутжонович **Миррахимов**.

2. Ушбу Қарор қабул қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенатининг Раиси И. СОБИРОВ

Тошкент шаҳри,
2008 йил 5 декабрь

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ СЕНАТИНИНГ ҚАРОРИ

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди таркибига ўзгартишлар киритиш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Қуйидагилар Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик судининг судьялари этиб сайлансин:

Тўра Шодмонович **Алимардонов**
Махмуда Абдусамиевна **Израилбекова**.

2. Ушбу Қарор қабул қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенатининг Раиси И. СОБИРОВ

Тошкент шаҳри,
2008 йил 5 декабрь

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ СЕНАТИНИНГ ҚАРОРИ

Ўзбекистон Республикасининг Россия Федерациясидаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси лавозимига тайинлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Илхамджан Туйчиевич **Нематов** Ўзбекистон Республикасининг Россия Федерациясидаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси этиб тайинлансин.

2. Ушбу Қарор қабул қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенатининг Раиси И. СОБИРОВ

Тошкент шаҳри,
2008 йил 5 декабрь

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ СЕНАТИНИНГ ҚАРОРИ

Ўзбекистон Республикасининг Исроил Давлатидаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси лавозимига тайинлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Ойбек Анварович **Эшонов** Ўзбекистон Республикасининг Исроил Давлатидаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси этиб тайинлансин.

2. Ушбу Қарор қабул қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенатининг Раиси И. СОБИРОВ

Тошкент шаҳри,
2008 йил 5 декабрь

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ СЕНАТИНИНГ ҚАРОРИ

Ўзбекистон Республикасининг Қозоғистон Республикасидаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси лавозимига тайинлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Фаррух Исламджанович **Турсунов** Ўзбекистон Республикасининг Қозоғистон Республикасидаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси этиб тайинлансин.

2. Ушбу Қарор қабул қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенатининг Раиси И. СОБИРОВ

Тошкент шаҳри,
2008 йил 5 декабрь

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ СЕНАТИНИНГ ҚАРОРИ

Ўзбекистон Республикасининг Ҳиндистон Республикасидаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси лавозимига тайинлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Салих Рахимджанович **Инагамов** Ўзбекистон Республикасининг Ҳиндистон Республикасидаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси этиб тайинлансин.

2. Ушбу Қарор қабул қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенатининг Раиси И. СОБИРОВ

Тошкент шаҳри,
2008 йил 5 декабрь

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ СЕНАТИНИНГ ҚАРОРИ

Ўзбекистон Республикасининг Саудия Арабистони Подшоҳлигидаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси лавозимига тайинлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Алишер Кадирович **Кадиров** Ўзбекистон Республикасининг Саудия Арабистони Подшоҳлигидаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси этиб тайинлансин.

2. Ушбу Қарор қабул қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенатининг Раиси И. СОБИРОВ

Тошкент шаҳри,
2008 йил 5 декабрь

САЙЛОВ ТИЗИМИНИ ЯНАДА ЭРКИНЛАШТИРИШ ВА ДЕМОКРАТЛАШТИРИШ ЙЎЛИДА

Фуқароларнинг сайлов ҳуқуқларини қонунчилик йўли билан мустаҳкамлаб қўйиш, уларнинг эркин амалга оширилишини таъминлаш демократик ҳуқуқий давлатнинг асосий белгиларидан биридир. Сайловлар демократик жамият ижтимоий-сиёсий ҳаётининг ажралмас элементи, аҳоли хоҳиш-иродасини ифода этиш, халқ суверенитетини рўёбга чиқаришнинг асосий шаклидир. У ёки бу давлат сайлов тизимининг хусусияти, очиқлиги ва демократиклигига унинг сиёсий тизими демократизмининг даражаси ҳам, ўтказилаётган ислоҳотларнинг муваффақияти ҳам, ва ниҳоят, мамлакатнинг жаҳон миқёсида тутган обрўси ҳам кўп жиҳатдан боғлиқ бўлади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов алоҳида таъкидлаган эдики, «фуқароларимиз ва сайловчиларимизнинг ўз фикри ва эътиборини, хоҳиш-иродасини билдиришлари учун эркинлик ва яна бир бор эркинлик ҳукмронлигини, оммавий ахборот воситалари ва кузатувчиларга ўз ҳуқуқ ва бурчларини амалга оширишда зарур имкониятларни таъминлаш, тенг ва яширин овоз бериш шароитини яратиб беришни, мухтасар айтганда, демократик норма ва андозаларга сўзсиз риоя қилишни ҳаётнинг ўзи биздан талаб этмоқда». Бу қоида сайлов тизимининг қонунчилик асосларини шакллантиришга масъулият ва талабчанлик билан ёндашишни, уларни ижтимоий-сиёсий, ижтимоий-иқтисодий муносабатларнинг, фуқаролар ҳуқуқий онги, ҳуқуқий маданиятининг етуклиги даражасини ҳисобга олган ҳолда босқичма-босқич ва изчил ривожлантириб боришни талаб қилади.

Шу кунларда ўн олти йиллиги кенг ва тантанали байрам қилинаётган мамлакатимизнинг Асосий Қонуни — Ўзбекистон Республикаси Конституциясида, маълумки, сайлов тизимига алоҳида, мустақил боб бағишланган. Истиқлол йилларида мамлакатимизда, ўз моҳиятига кўра ноёб, турли даражадаги сайловлар хусусияти инобатга олинган сайлов тўғрисидаги бир қатор қонунлар қабул қилинди. Фуқароларнинг амалдаги қонун ҳужжатларида мустаҳкамлаб қўйилган ҳуқуқлари, сайлов қоидалари ва тартиб-таомиллари сайловларни умумэътироф этилган демократик принциплар ва андозаларга, шу жумладан, яширин овоз бериш орқали умумий, тенг ва тўғридан-тўғри сайлаш ҳуқуқи сингари фундаментал тамойилларга тўла мос ҳолда ўтказиш имкониятини бермоқда. Умуман олганда эса, мамлакатимизнинг сайлов тўғрисидаги қонун ҳужжатлари, аксарият ривожланган демократик давлатларда бўлгани сингари сайловлардан сайловларгача бўлган даврларда тобора такомиллаштирилмоқда ва ривожлантирилмоқда. Бу табиий тадрижий жараён бўлиб, у бир томондан, мамлакатимизда рўй бераётган муҳим таркибий демократик ўзгартиришларнинг натижаси бўлса, иккинчи томондан, бу жараённинг ўзи Ўзбекистонда амалга оширилаётган давлат ва жамият қурилиши соҳасидаги демократик ислоҳотларнинг бориши ва мазмунига таъсир кўрсатмоқда.

Ривожланишнинг изчил, босқичма-босқич ва тадрижий йўли мамлакатимиз Президенти томонидан яратилган ва кучли фуқаролик жамияти қарор топган демократик давлат қурилишининг ўзбек моделига асос бўлган бешта энг муҳим тамойилнинг биридир. Бу тамойилнинг рўёбга чиқарилиши мамлакатимиз мустақилликка эришганидан кейин тарихан қисқа даврда давлат ва жамиятни изчил ислоҳ қилиш стратегиясини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш имкониятини берди. Бу стратегия ўзида, бир томондан, демократик қурилишнинг жаҳондаги илғор тажрибасини, иккинчи томондан эса халқимизнинг бой тарихий меросини, миллий қадриятларини, одатлари ва теран маданий, маънавий анъаналарини ўзида мужассам этди. Мазкур стратегиянинг амалга оширилиши мафкуралаштирилган, тоталитар давлатдан ва бошқарувнинг маъмурий-буйруқбозлик услубларидан, режали иқтисодиётдан қатъиян воз кечиб, инсон ҳуқуқларининг устунлиги, қонун устуворлиги, ҳокимиятнинг бўлиниши каби демократик принципларга асосланган мутлақо янги давлат тузумини барпо этиш соҳасида босқичма-босқич кенг миқёсли ютуқларга эришиш имкониятини берди.

Мамлакатни ривожлантириш ва модернизация қилишда юқори суръатларни таъминлаш ишида ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган, шу даврда амалга оширилган ўзгартиришларнинг энг муҳим натижаларидан бири ижтимоий онгдаги чуқур ўзгаришлар, одамларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллиги, ҳуқуқий ва сиёсий маданияти даражаси беқиёс ўсганлиги билан белгиланади.

Давлатимиз бошлиғининг ташаббуси билан қабул қилинган, жорий йилда кучга кирган «Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Конституциявий Қонуни аҳолининг ижтимоий, сиёсий фаоллигини кучайтиришда, чинакам кўп партиявийликни ривожлантиришда, демократик ислоҳотларни чуқурлаштиришда ғоят муҳим роль ўйнади. Ушбу Қонун парламентдаги турли сиёсий йўналишларга амал қилувчи партиялар фракцияларининг ҳуқуқий мақомини аниқ белгилаб берди, уларнинг қонун ижодкорлиги иши самарадорлигини оширишда тутган ўрнини, фракциялараро соғлом тортишувни сезиларли даражада оширди. Парламентдаги кўпчиликнинг ва парламентдаги мухолифатнинг ҳуқуқлари қонунчилик йўли билан мустаҳкамлаб қўйилди. Бугунги кунда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасида учта партия — ЎзЛиДеП, «Миллий тикланиш» демократик партияси, «Адолат» социал-демократик партияси фракцияларининг Демократик блоки тузилган ва самарали ишлаб турибди. Ўзбекистон Халқ демократик партияси тимсолида парламент мухолифати фаолият кўрсатмоқда. Қонун сиёсий партияларнинг марказда ва жойларда ижро этувчи ҳокимият органларининг шакллантирилишига, уларнинг фаолияти устидан самарали жамоатчилик назорати йўлга қўйилишига фаол таъсир кўрсатиши учун ташкилий-ҳуқуқий шароитлар яратди. Буларнинг барчаси демократик ислоҳотларнинг бутун жараёнига, кўп партиявийлик тизимининг тадрижий ривожланишига, мамлакатимизда фуқаролик жамияти институтлари мустаҳкамланишига улкан таъсир кўрсатди.

Айни чоғда Ўзбекистонда амалга оширилаётган тизимли, изчил ва босқичма-босқич демократик ўзгартиришлар жараёни, аҳолининг ҳуқуқий ва сиёсий маданияти, фуқаролик жамияти институтларининг етуклик даражаси ўсганлиги ҳокимиятнинг қонун чиқарувчи, вакиллик органлари фаолиятини шакллантириш ва ташкил этишдаги, уларнинг мамлакатни демократик янгилаш ва модернизация қилишдаги тутган ўрнини мустаҳкамлашда сиёсий партияларнинг ролини янада кучайтириш масаласини кун тартибига қўймоқда. Буларнинг барчаси мамлакатимизнинг сайлов тўғрисидаги қонун ҳужжатларини янада эркинлаштириш ва такомиллаштиришни тақозо этди.

Давлатимиз раҳбари таклифига биноан Олий Мажлис палаталари томонидан қабул қилинган «Сайлов тўғрисидаги қонун ҳужжатлари такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонун мамлакатимизнинг демократик давлат ва кучли фуқаролик жамиятини барпо этиш йўлида янада ривожланиб боришини таъминлаш борасида улкан аҳамиятга эга бўлган айнан шу вазифаларни ҳал этишга қаратилган. Ўзбекистон Республикасининг 13 та қонуни, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 77-моддасига ўзгартиш ва қўшимчалар киритган мазкур қонун мамлакатимизнинг сайлов қонунчилигини изчил эркинлаштириш ва демократлаштириш йўлида яна бир муҳим қадам бўлди.

Ушбу Қонуннинг асосий қоидалари қуйидагилардан иборат.

Биринчи. Қонунга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 77-моддаси 1-қисмига Олий Мажлиснинг Қонунчилик палатасида депутатлик ўринлари сонини 120 тадан 150 тага кўпайтиришни назарда тутувчи ўзгартишлар киритилмоқда. Бунда 135 депутат ҳудудий сайлов округлари бўйича кўп партиявийлик асосида сайланади. Шу аснода сиёсий партияларнинг парламент қуйи палатасидаги вакиллиги кенгаяди, бу эса сиёсий партияларнинг парламент фаолиятини ташкил этиш, мамлакатимизда рўй бераётган ижтимоий, иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ислоҳотларнинг самарали қонунчилик базасини шакллантиришдаги роли ва таъсирини янада ошириш манфаатларига мос тушади.

Ўн бешта депутатлик ўрни (бу миқдор мамлакатимизнинг маъмурий-ҳудудий бўлиниши ҳисобга олинган ҳолда белгиланган) ўз сафига кенг жамоатчиликни, мутахассислар, олимлар, шунингдек, шу соҳада фаолият юритаётган нодавлат ташкилотларни бирлаштирган оммавий жамоат ташкилоти — Ўзбекистон экологик ҳаракатига ажратилади. Шу тариқа, сайлов тўғрисидаги қонун ҳужжатларига янги институт — депутатлик ўринларини квоталаш институти киритилмоқда. Бу ҳозирги босқичда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, экологик вазиятни яхшилаш учун кураш олиб бориш, аҳоли саломатлигини ҳимоя қилиш масалалари ғоят долзарблиги билан боғлиқдир. Маълумки, мустақиллик йилларида мамлакатимизда бу соҳада миқёси жиҳатидан улкан ишлар амалга оширилди. Мамлакатимиз эга бўлган бой табиий ресурсларни асраш ва улардан оқилона фойдаланиш, ҳозирги ва келгуси авлодлар учун беғубор табиий муҳитни сақлаб қолиш учун барча ишлар қилинди ва қилинмоқда. Ҳавони мусаффо қилиш, наботот ва ҳайвонот дунёсини сақлаб қолиш муаммолари тизимли, босқичма-босқич ва изчил ҳал этилмоқда.

(Давоми 4-бетда).

(Давоми. Боши 3-бетда).

САЙЛОВ ТИЗИМИНИ ЯНАДА ЭРКИНЛАШТИРИШ ВА ДЕМОКРАТЛАШТИРИШ ЙЎЛИДА

Шу билан бирга, ҳозирги экологик муаммолар глобал кескинлашган шароитда марказда ва жойларда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва экологик вазиятни соғломлаштиришга қаратилган қонунларнинг оғишмай бажарилиши, бу ишда кенг жамоатчиликнинг фаол иштирок этиши беқиёс аҳамият касб этмоқда. Атроф-муҳит масалаларига доир ҳозирдаёқ қабул қилинган давлат дастурларини амалга ошириш бўйича изчил иш олиб бориш катта аҳамиятга эга. Айниқса, бу соҳадаги қонун ҳужжатларини янада такомиллаштириш ва ривожлантиришга эътиборни кучайтириш муҳимдир. Шу муносабат билан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасидаги вакиллик Ўзбекистон экологик ҳаракатига табиатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини янада такомиллаштириш, уларнинг марказда ва жойларда оғишмай ижро этилишига бевосита, самарали таъсир кўрсатиш имкониятини беради.

Шуни таъкидлаш зарурки, бир қатор ривожланган давлатларда экологик ҳаракатлар «яшиллар партиялари» деб аталувчи сиёсий партиялар шаклида тузилмоқда. Ҳозирда, ҳеч кимга сир эмаски, бу ташкилотлар ўз олдига сиёсий мақсадларни, ҳокимиятга кириш вазифаларини қўйиб, сайлов кампаниялари натижасида парламентда ўринлар олгач, ўзларининг саъй-ҳаракатларини аввало сиёсий курашларга йўналтириб, экология муаммолари билан, яъни ўзлари тузилаётганда ҳал этишни кўзлаган муаммолар билан амалда шуғулланмай қўймоқда.

Ўзбекистон экологик ҳаракати сиёсий ташкилот ҳам, сиёсий партия ҳам эмас. Унинг фаолияти сиёсий қарашларидан қатъи назар, аҳолининг деярли барча қатламлари манфаатларига дахлдор бўлган экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилишнинг аниқ муаммоларини ҳал этишга йўналтирилган. Айни мана шунинг учун ҳам қонунчиликка Ўзбекистон экологик ҳаракати учун депутатлар ўринларини махсус квоталаш институти жорий этилди. Мазкур янгилик бутун жамият ва давлат учун, ҳар биримиз учун фавқулодда муҳим бўлган атроф-муҳитни муҳофаза қилиш вазифаларини ҳал этишда парламентнинг ролини оширишга ҳам кўмаклашади.

Қонунда Ўзбекистон экологик ҳаракатидан Қонунчилик палатасига депутатлар сайлаш тартиби, Экологик ҳаракатдан Қонунчилик палатаси депутатлари этиб сайланадиган шахсларга нисбатан қўйиладиган талаблар ва уларнинг парламентдаги фаолиятини ташкил этиш билан боғлиқ бошқа масалалар белгилаб берилган.

Олий Мажлис Қонунчилик палатасига Ўзбекистон экологик ҳаракатидан депутатлар ушбу оммавий ижтимоий ҳаракатнинг республика конференциясида яширин овоз бериш йўли билан сайланади. Экологик ҳаракатдан депутатлар сайлаш муддатлари ва сайловни ўтказиш, шунингдек, сайланган депутатларни рўйхатга олиш тартибини белгилаш Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссияси зиммасига юклатилади. Бунда сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш очиқ ҳамда ошкора амалга оширилади.

Иккинчидан. Сайлов тўғрисидаги қонун ҳужжатларидан ҳокимият вакиллик органларига фуқароларнинг ташаббускор гуруҳларидан номзодлар кўрсатиш тўғрисидаги қоиданинг чиқариб ташланиши сайловга доир қонунчиликдаги яна бир муҳим янгиликдир. Шу ўринда эслатиб ўтиш жоизки, сайлов тўғрисидаги аввалги қонун ҳужжатларига мувофиқ сиёсий партиялар билан бир қаторда бевосита фуқаролар ҳам ташаббускор гуруҳлар тузиш ва ўз номзодини қўллаб-қувватловчи муайян миқдордаги имзолар тўплаш орқали депутатликка номзод кўрсатишлари мумкин эди. Бунда ташаббускор гуруҳ томонидан кўрсатилган номзод қандайдир ҳаракат дастурига эга бўлиши шарт эмас эди, унинг ўзини номзод қилиб кўрсатган ташаббускор гуруҳ олдида бирор-бир мажбурияти ҳам бўлмаган, чунки номзод кўрсатганидан ва номзоди ҳокимият вакиллик органига сайланганидан кейин ташаббускор гуруҳнинг фаолияти тугайди.

Жаҳон тажрибаси шундан далолат берадики, сайлов жараёнларида юқорида тилга олингани каби шаклларда (ўз-ўзининг номзодини кўрсатиш ва бошқалар) иштирок этиш демократик жамият ривожланишининг, уларнинг сайлов тизимлари қарор топишининг дастлабки босқичларига хосдир. Бизнинг мамлакатимизда ҳам ташаббускор гуруҳ томонидан номзод кўрсатиш институти айни сиёсий тизим, сиёсий партиялар эндигина оёққа тураётган, аҳолининг аксарият кўпчилиги сиёсий партияларнинг фаолияти билан қамраб олинмаган бир даврда ривож топди. Ўзбекистонда самарали кўп партиявийлик тизими шаклланган ва жўшқин ривожланиб бораётган, ижтимоий-сиёсий институтлар юксак етукликка эришган ҳозирги шароитда фуқароларнинг ташаббускор гуруҳи томонидан номзод кўрсатиш институти каби сайловнинг бундай номукаммал шаклидан фойдаланишга зарурат қолмади. Боз устига, шуни ҳам эътибордан четда қолдирмаслик керакки, номзодлар кўрсатишнинг ушбу шаклини, яъни сайловчилар ташаббускор гуруҳлари томонидан номзодлар кўрсатиш институтининг қўлланилиши турли бузғунчилар, шу жумладан, уюшган жиноий гуруҳларнинг депутатлик дахлсизлигига эга бўлиш мақсадида ўз вакилини депутатликка номзод қилиб кўрсатиш учун уруғ-аймоқчилик, корпоратив ва маҳаллийчилик алоқаларидан фойдаланишига ва ҳатто, сайловчиларни оғдириб олишига йўл очиб бериши мумкин.

Юқорида баён этилган сабабларга кўра, сайловчилар ташаббускор гуруҳлари томонидан депутатликка номзодлар кўрсатиш институти сайлов қонунчилигидан чиқариб ташланди. Бу ҳол ҳокимият вакиллик органларини шакллантириш ва уларнинг фаолиятини ташкил этишда, давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг иштироки учун янада кенг имкониятлар яратиб беради. Комил ишонч билан айтиш мумкинки, мамлакатимиздаги депутатликка номзодлар кўрсатишнинг ҳозирги тартиби умумэътироф этилган халқаро демократик талаблар ва мезонларга, халқимиз манфаатларига тўла-тўкис мос келади.

Учинчидан. Сайлов тўғрисидаги қонун ҳужжатларига сайловларни анча сезиларли равишда эркинлаштириш ва демократлаштиришга кўмаклашадиган бир қатор ўзгартишлар киритилди.

Хусусан, «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида»ги Қонунга янги «Сиёсий партиянинг ваколатли вакили» институти киритилмоқда (17^1-модда). Мазкур моддада депутатликка номзодлар кўрсатган сиёсий партия сайлов участкаларида овозларни санаб чиқишда иштирок этиш учун Марказий сайлов комиссияси томонидан белгиланадиган тартибда ўз аъзолари орасидан ваколатли вакил тайинлашга ҳақли эканлиги белгиланмоқда. Худди шунга ўхшаш норма «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Қонунга ҳам киритилмоқда.

Сиёсий партияларнинг ваколатли вакиллари имзо варақаларининг тўғри тўлдирилганлигини Марказий сайлов комиссияси томонидан текшириш жараёнида иштирок этиш ҳуқуқига ҳам эга («Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 23^1-моддаси). Ушбу норма холисликни янада кўпроқ таъминлаш ва сайловлар очиқ бўлишининг, уларни ўтказиш жараёнида сиёсий партиялар ҳуқуқларини рўёбга чиқаришнинг қўшимча кафолатларини яратиш имконини беради.

Сиёсий партияларнинг сайловда фаол иштирок этишлари учун кенг имкониятлар яратиб бериш мақсадида «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида»ги Қонунида сайловда иштирок этиш ниятида бўлган партияни Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан рўйхатга олишнинг аввал белгиланган муддати қисқартирилди. Хусусан, амалдаги қонунчиликда ушбу муддат олти ой қилиб белгиланган бўлса, энди кўпи билан тўрт ойни ташкил этади. Бундан ташқари, муқаддам сиёсий партиялар сайловда иштирок этиш ҳуқуқига эга бўлиш учун 50 минг нафар сайловчининг имзосини тўплаши лозим бўлган бўлса, энди бу миқдор 40 минг нафарга туширилди.

«Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида»ги Қонун 27-моддасининг ва «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Қонун 25-моддасининг «Сайловчиларнинг йиғилишлари участка сайлов комиссияси томонидан...» ташкил қилинишини белгиловчи қоидалари «Сайловчиларнинг йиғилишлари сиёсий партиялар томонидан мустақил равишда...» ўтказилишини, «Сайловчиларнинг йиғилишлари ўтказиладиган жой ва вақт, қоида тариқасида, участка сайлов комиссиялари билан келишиб...» олинишини назарда тутувчи норма билан алмаштирилди. Бундай ўзгариш орқали сиёсий партиялар сайловнинг бутун жараёнига янада фаол таъсир кўрсатишлари учун имконият юзага келади, партиялар ўртасида соғлом рақобатни кучайтириш учун шароит яратилади. Бинобарин, бундай рақобат сайловчиларни сиёсий партияларнинг сайловолди дастурлари билан ҳар томонлама ва кенг таништириш мақсадини кўзлайди.

Янги Қонунда сайлов комиссиялари фаолиятининг очиқ-ойдинлигини таъминлашга қаратилган бир қатор нормалар назарда тутилган. Чунончи, «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 42-моддасига ва «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 39-моддасига киритилган янги қоидага мувофиқ участка сайлов комиссиясининг раиси ёки унинг ўринбосари овозларни санаб чиқиш натижалари баённомасини ўқиб эшиттириши ҳамда мазкур баённомани участка сайлов комиссияси биносида ҳамма танишиб чиқиши учун 48 соатдан кам бўлмаган муддатга осиб қўйиши керак.

«Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 28-моддасига киритилган ўзгартишларга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатлигига номзодларнинг ишончли вакиллари сони аввалги 5 нафар ўрнига 10 нафаргача кўпайтирилди. Ушбу норма сиёсий партиялардан кўрсатилган номзодларга ўз сайловолди кампанияларини сайловчиларнинг янада кенгроқ доирасини қамраб олган ҳолда фаол ўтказиш имконини беради.

Қонун орқали айрим тоифадаги фуқароларнинг сайловда иштирок этишига доир бир қатор чекловлар олиб ташланди. Масалан, аввал амалда бўлган қонунга мувофиқ, жиноятнинг ва тайинланган жазонинг қай даражада оғирлигидан қатъи назар, содир этган ҳар қандай жинояти учун судланганлик ҳолати тугалланмаган ёки судланганлиги олиб ташланмаган фуқаролар депутатликка номзод этиб кўрсатилиши мумкин эмас эди. Амалдаги қонун ҳужжатларига киритилган ўзгартишларга мувофиқ мазкур чекловлар қайта кўриб чиқилди. Эндиликда фақат содир этган оғир ва ўта оғир жинояти учун судланганлик ҳолати тугалланмаган ёки судланганлиги олиб ташланмаган фуқароларгина депутатликка номзод этиб рўйхатга олинмайди.

Олий Мажлис Сенатининг шу йил 4 декабрдаги ўн олтинчи ялпи мажлисида маъқулланган «Сайлов тўғрисидаги қонун ҳужжатлари такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонуннинг асосий қоидалари юқорида баён этилганлардан иборат. Давлатимиз раҳбарининг ташаббуси билан киритилган ва Олий Мажлис томонидан қабул қилинган мазкур Қонун сайлов тизимини янада эркинлаштириш ва демократлаштиришда муҳим босқич, мамлакатни янгилаш борасидаги ислоҳотларнинг, унинг кучли давлатдан кучли фуқаролик жамияти сари изчил олға одимлашининг мантиқий давоми бўлиб қолади.

Нурдинжон ИСМОИЛОВ,
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитасининг раиси.

«Халқ сўзи»нинг навбатдаги сони 10 декабрь, чоршанба куни чиқади.

Халқ сўзи
Народное слово

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгаши, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ

2008 йил 15 январда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0001-рақам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 1156. 25237 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

ТЕЛЕФОНЛАР:
Девонхона 233-52-55;
Котибият 233-10-28; Эълонлар 236-09-25.

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ҳамда операторлар Жамшед Тоғаев ва Муҳаммадали Бегмуратов томонидан саҳифаланди.

t -Тижорат материали

МАНЗИЛИМИЗ:
100000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Навбатчи котиб — А. Орипов.
Навбатчи муҳаррир — М. Жонихонов.
Навбатчи — З. Жонибеков.
Мусаҳҳиҳ — Ҳ. Тошхўжаев.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. ЎзА якуни — 23.20 Топширилди — 1.50 7